

६

एसियाको विशिष्ट महानगर एफेससको आफ्नो प्रथम दृश्य ओनेसिमसले कहिल्यै बिर्सैन। जब उनीहरूले अन्तमा डाँडाहरूको पछाडिबाट निस्केर आए, तब उनीहरूले आफ्नो अघिल्लि र फैलिएको त्यो शहर देखे; बिहानी घामको किरणमा त्यसका सँगमर्मरका खाँबाहरू र मन्दिरहरू झकमक्क भएका थिए, बन्दरगाहको पानी टिलपिल टल्किरहेको थियो। बाँधको उतापट्टि समुद्र मयूरझैं नीलो थियो। कोरेसस पर्वतका रिङ्गै उचाइहरू एगेयी समुद्रतर्फ करालो परेका थिए, अनि शहरचाहिँ दक्षिण-पश्चिमपट्टि एक हरियो संरक्षक काखमा झोलुङ्गोमा सुतेझैं पस्निएको थियो। कडा तीर्थ-यात्रीहरूसमेत एकक्षण ट्वाल्ल परे अनि सास रोकेर प्रणाम गरे; किनभने यहाँ सुन्दरताको प्रतीक थियो, सुन्दर देवीको योग्य निवास र प्रतिमा थियो, जसको मन्दिर संसारका सात महान् आश्चर्यकर्ममध्ये एक गनियो। शहरको उत्तरपट्टि त्यो मन्दिर सम्पूर्ण रूपले देखा पर्यो; किनकि त्यो मन्दिर एउटा ठूलो, फराकिलो समताल जग्गामा बसेको थियो। बन्दरगाहतिर फर्काएर त्यो बनाइएको थियो, यसैले कि हरेक थकित नाविकले जहाज त्यस बन्दरगाहभित्र पस्दा आफ्ना आँखाहरू उठाएर टाढैबाट त्यसलाई देखोस्, आशिषित बनोस् र देवीको बरदानले शक्ति पाओस्।

बूढो दासले त्यसको घोडा हान्ने कोर्पा चङ्चाम्म करङ्गहरूमा नघोचेसम्म ओनेसिमस त्यस ठाउँमै जरा गाडेझैं उभिरहयो। फिलेमोन र अर्खिपस अघि नै आफ्ना दासहरू उनीहरूको पछि-पछि आऊन् भन्ने आशाले टेलमठेल गर्दै अघि बढिरहेका थिए। अनि यस्तो उकुसमुकुस

पार्ने, छिचोल्नै कठीन घुँइचोमा सँगसँगै रहन सजिलो थिएन। ओनेसिमसले आफ्नो जीवनमा यति धेरै मानिसहरूलाई कहिल्यै देखेको थिएन, र यो पनि भनिहाल्यो।

उसको सँगी-दास हलल्ल हाँस्यो। 'आर्टेमिस पर्व आउन अझ पाँच दिन छँदैछ,' त्यसले भन्यो; 'अझै कति बबाल हुन्छ पछि। तँ त छिट्टै आइस्, ईश्वरहरूलाई धन्यका भन्!'

पोलेमोनले अगाडि नै आफ्ना व्यापारी मित्रको निम्ति सुविधाजनक बसोबासको चाँजोपाँजो गरिसकेका थिए र तन्तयार गर्न तिनले आफ्नै दासलाई पठाएका थिए। गर्मी सडकहरूबाट शीतल कोठामा गएर एउटा स्नान, एक भोजन र ओछ्यानहरू तयार भएको र घोडाहरूको निम्ति तबेलाहरू पाउनु एउटा ठूलो राहत थियो। थकित बस्तुहरूको सेवा-सुसुको गर्न ओनेसिमसलाई झट्टै बाहिर पठाइयो, अनि आफ्नो काम पूरा गरेर शहरको प्रमुख डाँडामा अवस्थित मनोरम मन्दिरहरू र विशाल रङ्गसालातिर एकोहोरो टोलाउँदै ऊ घरको मूल-ढोकामा अलमलिरह्यो। त्यस रङ्गसालाको बस्ने क्षमता चौबीस हजार थियो र यसमा कुनै शङ्का छैन - ऊ अर्खिपसको साथमा त्यहाँ गएर अन्तर-प्रतिस्पर्धाका खेलहरू हेर्नेथियो। बाहिर निस्केर बन्दरगाह जाने मार्गमा दौँडेर त्यसको पछाडि रहेको अगोरा नामक बजार-क्षेत्र झुलुक्क हेर्ने अभिलाषाले ऊ लालयित भयो; तर एउटा रूखो आवाजले उसलाई जगायो।

'ए काम नपाको दास, तिमी के-के गर्दैछौं है ? यति खेरसम्ममा त तिमीले एक पल्टन घोडाहरू तबेलामा बाँधिसक्थ्यौ। हाम्रा मालिकहरूले स्नान गरिसके, पहिरनमा सजिइसके र भान्सा गर्ने आँटिका छन्। तिमी उनीहरूको सेवामा हाजिर हुनैपर्छ।'

फिलेमोन र अर्खिपस दुवै भोकाएका र साह्रै थकित थिए। बिताएका तीन रात उनीहरू पौवाहरूमा मुस्किलले सुतेका थिए, र औलमा बसालेको यस शहरमा तापमान जर्जर बनिएको थियो। उनीहरूले राम्रैसँग खानापिन गरे, तर कमै बोले; जब उनीहरूले खाइसके, तब फिलेमोनले खानाको रहलपहलतिर ओँल्याएर दासहरूलाई भने: 'मेरा छोरा र म, हामी आराम गर्न जानेछौं। जेजति बाँकी छ, खाओ! र अर्को नुहाइधुवाइको निम्ति पानी तयार पार, यात्रा गर्दा लगाइएका हाम्रा कपडाहरूमा ध्यान देओ र साँझको

खाना तयार गर! हामी केही बेर सुतिसकेपछि र दिन अलिक शीतल भएपछि हामी हिँडेरै मन्दिरमा जानेछौं, र तिमीहरूले हामीलाई साथ दिनुपर्छ। म सुन्छु, मन्दिर त डाँका, चोर र पकेटमाराहरूको शरणस्थान हो रे। यसैले तिमीहरूले हाम्रा जीवन खूबै तनमनले रखवाली गर्नुपर्नेछ। फर्केपछि हामी खानपिन गर्नेछौं।’

बूढो दास, जसको नाम हेर्मेस थियो, उनीहरूको खानपिनको निमित्त सौदा/किनमेल गर्न गयो; तर ओनेसिमसले फटाफट खायो र बेसमारी काम गर्‍यो; किनकि गर्नुपर्ने काम धेरै थियो र तबेलाहरूमा बिलम्ब गरेकोले उसलाई अधि नै कन्चट तताइसकेका थिए। ऊ आफै पनि सबैदेखिको ठूलो हतार, उत्तेजना र गर्मीले खिइसकेको थियो र बलैसँग मात्र ऊ आफ्ना आँखाहरू खोल्न सक्दथ्यो। आफ्नो आरामदायी निवासस्थानमा घुर्र-घुर्र घुरिरहेका अर्खिपसलाई उसले पुलुक्क हेर्यो र फेरि उसको हृदयमा घृणाको ज्वाला दन्केर आयो। एकदिन ऊ यी केटालाई अङ्गभङ्ग बनाउनेथियो, परास्त गर्नेथियो, तिनको जीवन बिगार्नेथियो। तर त्यो समय अझै आएको थिएन। उसले धीरज धर्नेपर्छ, सदैव धैर्यवान् हुनुपर्छ। आज साँझ उसले सुन्दर देवीलाई देखेथियो, अनि आशिष र सफलताको निमित्त प्रार्थना गर्नेथियो।

जब ती दुईजना बिउँझे, तब दिन निकै बितिसकेको थियो। उनीहरूले नुहाइधुहाइ गरे र शहरदेखि करिब एक माइल पर अवस्थित मन्दिरको भ्रमणको निमित्त बडो ध्यानसित वस्त्र पहिऱ्याए। यतिखेर अलिक शीतल भइसकेको थियो; यसको निमित्त उनीहरू आभारी भएका थिए। किनभने भीडभाड अरू बेलाभन्दा ज्यादा थियो। आज साँझ भक्ति चढाइरहेका भीडहरूको सामु महान् देवीको घुम्टो खोलिनेथियो। तिनका भक्तहरू र पूजाहारीहरूले भीडहरूलाई उत्तेजित तुल्याउन सकेसम्म परिश्रम गरिरहेका थिए। सडकभरि सँगमर्मरका खाँबाहरूको बीचमा भएका साना-साना झुप्रामा अनौठा, चाँदीका मूर्तिहरूले भरिभराउ थिए। ती मूर्तिहरूमा कुनै-कुनै ठूला थिए, अरूचाहिँ एकदम साना थिए र जन्तरको रूपमा लगाउन सकिन्थे। तिनको बीचमा प्रख्यात एफेसी लेखहरू लेख्ने लेखकहरू बसेका थिए। ती चर्म-पत्रका मुट्टाहरूमा लेखिएको कसैले पनि बुझ्न सक्दैनथ्यो; तर ती लेखहरू सबभन्दा सामर्थी टुनामुना र मन्त्रतन्त्रहरू हुन् भनी विश्वास

गरिन्थ्यो। त्यस्तो लेख बोक्ने मानिसको निम्ति त्यो अशुभ हटाउन सक्ने बुटी र शुभ-लाभ ल्याउन सक्ने चिन्ह थियो। ओलम्पिक खेलहरूमा भाग लिएको एउटा ग्रीक कुश्तिबाजको कथा एफेससमा सबैलाई थाहै थियो। खेलमा त्यसले हरेक प्रतिद्वन्द्वीलाई पछारिहयो। त्यसपछि जब त्यसको पाखुरामा एउटा एफेसी लेख बाँधिराखेको पत्तो लगाइयो, र त्यो झिकियो, तब त्यो अरू मानिसजस्तै कमजोर बन्यो।

यस वातावरणमा एउटा अनौटो छटपटी थियो, अनि एउटा संघर्षको एउटा आभास। शिल्पकारहरूले किन त्यति आत्तिएर आफ्ना सामानहरू विज्ञापन गरेका? किन ती जादु लेखकहरूले आर्टेमिसको अटुट शक्ति बारम्बार सकाउँदा ती लेखहरू किन मानिसहरूलाई साह्रै कर गरिरहेका? के उनको शक्ति विलय हुन लागेको हो? एक-दुई पल्ट सडकहरूहुँदो उनीहरूले बातचितका त्यस्ता टुक्राहरू सुने, जस्तै 'गत वर्षजस्तो त यसपालि हुँदैन;' '... देवी अब सर्वश्रेष्ठ रहिनन्;' '... के आर्टेमिसको नाउँमा मानिसहरू निको पारिएका छन् र? टुरान्नसको पाठशालामा झण्डै उतिकै मानिसहरू भेला भएका छन्।' '... पक्का पनि यहूदीहरू र एसियालीहरूले हूलढङ्गाहरू मच्चाउनेछन्;' '... तिनीहरूले दुई सालअगाडि उनलाई सभाघरबाट निकालिदिए ...।'

ओनेसिमसले आफ्ना कान तीखो पार्यो। यो बडो चाखलाग्दो सुनियो। यस ठाउँमा एउटा हूलढङ्गा त बडो गजब हुनेथियो। तर के कारणले तिनीहरूले हूलढङ्गा मच्चाउने? अनि किन मानिसहरू एउटा पाठशालामा भेला भइराखेका थिए? उसले आँखा तन्काएर फिलेमोनतिर हेर्यो, तर उसका मालिकको अनुहार खिन्न र भावुक थियो। मन्दिरको नजिकै, डेमेत्रियसको पसलमा उनी टक्क अडिँए। चाँदीका पसलहरूमध्ये त्योचाहिँ सबभन्दा ठूलो र बडो सजिसजाउको थियो। उनले बिक्रीमा राखिएका सुन्दर आकृतिहरू घोरिएर जाँचे। उनले आफ्नै मुठीजत्रो एउटा अति महङ्गो प्रतिमा र एउटा सानो चाँदीको सिक्री भएको जन्तर किने।

'तिम्री आमा र पस्कासियाको निम्ति,' उनले आफ्नो छोरालाई भने; 'उनीहरू यसलाई मन पराउँछन्।' उनले होशियारीसाथ तिनलाई आफ्नो थैलीमा हाले, त्यसपछि उनी अर्को सानो दोकानतिर अघि बढे, जहाँ टुनामुनाका पुस्तकहरूले घेरिएको एकजना जादुगर व्यस्तसँग लेख्दै

बसिरहेको थियो। फिल्मेमोन हच्किए; उनले त्यसलाई एकछिन हेरेपछि दुर्लभ लेखहरूमध्ये दुईटा किने।

‘भोलि यी मलाई चाहिन्छ,’ उनले अखिपसलाई भने; ‘मैले पोलेमोनका ऊन-व्यापारी मित्रलाई संगठनमा गाभ्ने विषयमा तल बन्दरगाहमा भेट्नु छ। मलाई स्वीकार गरियो भने यसले हाम्रा भाग्यमा ठूलो परिवर्तन गरिदिनेछ।’

डेमेत्रियसको दोकान मन्दिरको नजिकै थियो; डर, आशा र शङ्काको छुस्स झस्कासँगै ओनेसिमस चोकतर्फ आफ्ना मालिकलाई पछ्याउँदै गयो। उसले ढोकैनेर हेर्नेससँग पर्खनु थियो, अनि फिल्मेमोन र अखिपसले वेदी र भित्री मन्दिरतिर अगाडि टेल्दै आफ्नो बाटो बनाए। तर यहाँबाट पनि ओनेसिमसले उसलाई उत्तेजित तुल्याउने थोकहरू देख्न सक्थे। सूर्यास्त हुँदै आँटोको थियो, अनि सिद्ध सौन्दर्य वास्तवमै यहाँ थियो। साँझको घामका किरण एकसय सत्ताइसओटा पङ्क्तिबद्ध स्तम्भहरूको बीचमा छिरेर ती राता, सुनौला र नीला स्तम्भहरू भरपूर अलौकिक चमकमा देखा परे। हरेक स्तम्भचाहिँ एक राजाको उपहार थियो। तर मन्दिरको मध्य-भाग र केन्द्र देवदारुको काठले छाइएको थियो; दीपहरूमा मन्दिर मन्द उज्यालोलो प्रज्वलित थियो। धूपको बासना र मानिसहरूको असिनपसिन गन्धले हावा हपक्क थियो।

शुरुमा ओनेसिमसले केवल ती स्तम्भहरू र तिनका जगमगाइरहेका रङ्गहरूमा साथै साइप्रसबाट ल्याइएको एउटा भीमकाय दाखको बोटमा खोपेर बनाइएको विशाल सिङ्गी, त्यस प्रख्यात पुरानो वेदी, लत्रिएका पर्दाहरू र अन्तिम उज्यालोको सुन्दरतामा ध्यान दिएर मग्न थियो। तर उज्यालो धुमिल हुँदै गएपछि उसले आफ्नो वरिपरि अँध्यारोमा केही न केही भइरहेको थाहा लाग्यो। उसले मन्दिरको प्रवेश-द्वारमा उसैको छेउमा बसिरहेका मानिसहरूका अनुहारमा हेर्‍यो, अनि ऊ त्रस्त बन्यो; किनभने ती अनुहारहरू दुष्ट, अधर्मको खोट लागेका अनुहारहरू थिए, अँ आफ्नो शरणस्थानमा आइ लिरहेका अपराधीहरू र हत्याराहरूका अनुहारहरू थिए। भक्तजनहरूसँग नजिक हुन ऊ अन्धकारतर्फ चाल मारेर अघि बढ्यो, तर ऊ झन् आतङ्कित बन्यो। केही न केही भइराखेको थियो; तर त्यो के थियो, उसले बुझ्न सकेन। जपिरहेका बरबराहटहरू बौलाहा चिच्च्याहटमा

परिणत भएको थियो, अनि सारा भीड जुमुराउँदै गएको थियो। इन्च-इन्च गरेर त्यो पर्दा माथि तानियो र अर्को पलकमा आर्टेमिसको महिमा उसमाथि प्रकाशमान हुनेथियो। तब ती घाँटी रेट्नेहरू, ती दुष्ट मान्छेहरू र दिगमिगलागदो गन्ध उसले भुल्नेथियो। मधुर सौन्दर्य र ज्योति उसमाथि बहेर उसको आत्मामा बसन्तको बहार हुनेथियो।

त्यसपछि जब त्यो पर्दा अझ उघारियो, तब उन्मत्त चिच्याहट अझ बुलन्द भयो, अनि नियन्त्रणमा राख्न नसकिने भीडका भीड मानिसका टाउकाहरूमाथि उसले तिनलाई देख्यो – एउटा बसिरहेको, अति विकृत मूर्ति! एउटी स्त्रीको घिनलागदो प्रतिरूप! त्यो त कालो पुरानो काठमा कुँदिएको एउटा खस्रो मूर्ति रहेछ, जो फेदमा गएर टुङ्गियो; तिनले आफ्ना हातमा एउटा लौरो र एउटा त्रिशूल समातेकी थिइन्। माथिबाट एक अनौठो झस्कालागदो ज्योतिले तिनलाई उज्यालो पार्यो र ओनेसिमसको वरिपरिको अन्धकार झन् कहालीलागदो बनायो। अचानक अँधेरीको ढाकछोपमनि घटिरहेका दुष्ट घटनाहरूप्रति ऊ चनाखो भयो। धूपको गन्ध लादिएको हावा दुष्टताले उकुसमुकस थियो। एउटा हातले उसलाई च्याप्प समात्यो; तर ऊ चिच्यायो, फुत्त बलै फुस्कायो र बाहिर जबरजस्ती भाग्यो।

बिरामी र क्लान्त भई उसले ढापतिर बाटो ततायो, जो मन्दिर र समुद्रको बीचमा अवस्थित थियो। उसले आफैलाई फ्यात्त भुईँमा फाल्दै चिसो घाँसमा आफ्नो निधार गाड्यो। पश्चिम, बन्दरगाहमाथिको आकाशमा उज्यालो अझैसम्म झल्किरहेको थियो, गुलाबी रङ्ग पानीमा प्रतिबिम्बित थियो। हो, संसारमा सुन्दरता अझ थियो, तर अन्धकारबाट ज्योति जति टाढा हटाइको छ, वा मृत्युदेखि जीवन जति टाढा छ, त्यति नै त्यो सुन्दरता त्यस देवीबाट हटाइएको थियो। अघि कहिल्यै नलागेको ठूलो डर उसले महसुस गर्‍यो। राजमार्गमा आइरहँदा उनीहरूले देखेका, प्रवेश-द्वारहरूको रूपमा चट्टानबाट खोपेर बनाइएका चिहानहरूको सम्झना उसलाई भयो। के मृत्यु यस्तै थियो? के यी ढोकाहरू भएर छिसो अन्धकारमा प्रवेश गरेर आर्टेमिसको नजिक पुग्नु थियो? निश्चय उसका बुवाका देवताहरू त यस्ता थिएनन्। एकदिन ऊ ग्रीस-देशमा जानेथियो र फूलैफूलले भरिएका पर्नाससका पाखाहरू उक्लनेथियो अनि आफ्ना बुवाका देवताहरूको खोज गर्नेथियो।

उसले ढापमा निक्कै बेर बस्ने आँट गरेन; किनकि आफ्ना मालिकलाई उनीहरूले बसेको घरसम्म साथ दिन उसलाई मन्दिरको ढोकैनेर पखिबस्ने आदेश दिइएको थियो। हेर्मेस, जहाँ उसले त्यसलाई छोडेको थियो, ठीक त्यही नै उभिरहेको थियो। पूजाबाट त्यो केही मन्त्रमुग्ध बनेको, तर त्यति चासो लिएको थिएन; किनभने त्यो एउटा फ्रिगियाली कृषिको वंशको, आफ्नो टार्सस-पहाडहरूजस्तो कठोर न कठोर थियो। ओनेसिमस, जतिसम्म उसले साहस गर्‍यो, त्यति नै टाढा उभियो, र थरथरी काम्यो; किनभने त्यस मन्दिरको सास थुन्ने वातावरण सम्झेर यहाँ साँझ चिसो र ताजा थियो। पूजा शुरु मात्र भएको थियो। झिसमिसेसम्म भीड डगडगाउनेथियो, चिच्याउनेथियो र एकोहोरो मान्त्र जप्नेथियो, अनि धेरैजना त बेहोश भएर ढल्नेथिए, अनि कोही कोही त मर्नेथिए। फिलेमोन र अखिपस देखा पर्न घण्टौं लाग्नेथियो होला।

तर तिनीहरूले धेरै बेरसम्म कुर्नुपरेन। हँसिया आकारको जून प्रियोन-पर्वतमाथि भर्खरै झुल्किएको थियो, जब फिलेमोन आफ्नो बेहोश भएका छोरालाई बोक्दै बाहिर आफ्नो बाटो लागे। चिसो हावामा तिनी होशमा आए, तर तिनको चेहरा चुनाझैं सेतो थियो र तिनका आँखाहरूमा अत्यासलाग्दो हेराइ थियो।

‘घर,’ फिलेमोनले छोटकारीमा भने। उनीहरू चुपचापसँग हिँडेर आफ्नो निवासस्थानमा फर्के र अखिपस सरासर आफ्नो ओछ्यानमा गए। तर फिलेमोनले दाखमद्य टक्र्याउने आदेश गरे, आफ्ना दासहरूलाई बिदा दिए र निक्कै अबेरसम्म पिउँदै बसे। दुई पल्टसम्म ओनेसिमस बिउँझ्यो र दलाइ गरिएको भुइँमा आफ्ना मालिकका, यता र उता हिँडिरहेका पदचापहरू सुन्दै आफ्नो परालको गुन्द्रीमाथि पल्टिरह्यो। बिहानीको झिसमिसेमा ताराहरू हराउँदै जाँदा उनी अझै यता र उता फत्र्याक-फत्र्याक चलमलाइरहेका थिए।

बिहानीको खाजा खाँदा अखिपस दुरुस्त भइसकेका थिए र दृश्यहरू हेर्न आतुर थिए, तर फिलेमोनका आँखाले लोलाएका थिए, र उनी भावुक थिए। सन्नाटामा उनले आफ्नो दाखमद्य पिए, त्यसपछि दिनको निमित्त अह्लाइपराइ गरे। ‘हेर्मेस, एउटा पाल्की ल्याउने आज्ञा गर! अनि म र मेरा छोरा, हामी बन्दरगाहतिर गएर मेरो व्यापारको छलफल गर्नेछौं; त्यति बेला

ओनेसिमस घरधन्दा सिद्ध्याउनुपर्छ। हामी मध्यदिन-अघि नै फिर्नेछौं, र ओनेसिमस हाम्रो साथमा टुरान्नसको पाठशाला जानेछ।’

‘किन, बुवा?’ अर्खिपसले सोधे।

‘टार्ससका पावल नाम गरेका एकजना मानिसको प्रवचन सुन्न,’ तिनका बुवाले छोटकारीमा जवाफ दिए; ‘विद्वानहरू आफ्नो दिउँसोको खाना खान निस्कने बित्तिकै उनले प्रवचन शुरु गर्छन् र तिनीहरू फर्कने बेलासम्म अर्थात् नवौं घडीसम्म उनी दिनहुँ बोलिरहन्छन्। म सुन्छु - पाठशाला त मध्यदिनको नीदको समयदेखि नै खचाखच हुन्छ अरे। तिनीहरू भन्छन्: उनका थुप्रै चेलाहरू छन् रे।’

ओनेसिमस एकलै छोडियो; उसले घर टाकटुक मिलायो र घोडाहरूलाई दाना दियो, आफ्ना मालिकको निमित्त सफा कपडाहरू निकालेर राख्यो र हल्का खाना तयार गर्‍यो। त्यसपछि उसले ढोकामा ध्याच्च बसेर लहरैलहर मिलाइएका सँगमर्मरका स्तम्भहरू-बीच बन्दरगाह-मार्गमा हूलका हूल मानिसहरू तल-माथि गरिरहेका हेर्‍यो। झुण्ड-झुण्ड आनन्दित स्त्रीहरू महिला पौडी पोखरीहरूमा गइरहेका थिए; खाइलाग्दा जवान लडाकूहरू जीमखाना/व्यायाम-शालातिर आफ्नो बाटो लागि रहेका थिए; अगोरा-बजारतिर तम्सिएका किनमेल गर्नेहरूले आ-आफ्ना जहाजहरूमा फर्कने काला मिस्री नाविकहरूसँग तँछाडमँछाड गर्दै गरेका थिए। एक समयमा मानिसहरूले बाटो छोडिहाले; किनकि एउटा गजबको पाल्कीमा एक गमक्क गम्केका रोमी गर्भनरलाई माथि राजभवनतिर लगिएको थियो, उनको पछि-पछि घोडा चढेका प्रशासकहरू र शहरका सचिव सवार भए। ओनेसिमस दिनभरि नै त्यही बसेर हेरिरहन सक्थ्यो होला, तर उसको रमाइलो अल्प-कालीन थियो; किनभने फिलेमोन र अर्खिपस पत्न्यार गर्न नसकिने छोटै समयमा फर्केर आए, अनि उनीहरू सँगसँगै टुरान्नसको पाठशालातिर हिँडे।

पाठशाला माथि डाँडामा पुग्ने आधा बाटोमा अवस्थित थियो। ओनेसिमसले एकछिन टक्क टोल्याएर हेर्ने तिसर्ना गर्‍यो। हेर्नलाई धेरै कुराहरू थिए: रमणिय अगोरा-बजार, विश्वप्रसिद्ध पुस्तकालय, भवनहरू र स्मारकहरू, जसका सामर्थ्य र सौन्दर्य युगयुगसम्म बितेर नजानेथिए, अनि जसका अविनाशी शिल्प-कलाहरू दुई हजार वर्षपछाडि आएर पनि

अझै संसारलाई चकित तुल्याउनेथियो। तर त्यस बिहान उभिन र आँखा तन्काएर हेर्ने समय नै थिएन; किनभने फिलेमोन र अर्खपस फटाफट हिँडिरहे। त्यही बाटैबाटो जानेहरू थुप्रै मानिस थिए, र ओनेसिमसलाई उनीहरू नहराउनु कठीन भयो। भर्खरै पाठशालाबाट निस्करहेका रमाइलो मान्ने विद्यार्थीहरू सबै विपरीत दिशामा घचेडा-घचेड गरिरहेका थिए; यसैले जाने कार्य झन् कठीन भयो।

अब उनीहरू आइपुगे; भीड एकातिर एउटा गल्लीतर्फ लागेर एउटा द्वारबाट पसेर गुरु टुरान्नसको विद्यालयको विशाल सभा-कक्षमा पुगे। यो विशाल जनसमुदाय थियो, तर ओनेसिमसले देखेका अन्य भीडहरूभन्दा यो भीड फरक थियो; किनकि कसैले पनि अगाडिको ठाउँ ओगट्न टेलमटेल गरेन, तँछाडमछाड गरेन, झगडा गरेन।

मानिसहरू खूब आदर्शपूर्वक भित्र पसे; तिनीहरूले कमजोर र वृद्धहरूलाई बाटो छोडे। अधिक अपेक्षाको आभास कोठामा व्याप्त भयो। ढोकाबाट, दासको दृष्टिकोण लिएर ओनेसिमसले अचम्म मान्दै यताउति हेर्यो; ऊ स्वप्न त देखिरहेको छैन भन्ने निश्चित गर्न आफ्ना आँखाहरू माड्यो र फेरि हेर्यो।

सभामा आधाआधी यहूदीहरू रहेछन्। तर हलको बीचमा कोठा छुट्ट्याउने कुनै मध्य-भित्ता रहेनछ। छर्लङ्ग देखिने एकतामा यहूदी र अन्य जातिहरू, पुरुष र स्त्रीहरू, काला र गोराहरू, ग्रीक र म्यासेडोनियालीहरू, धनी र गरिब, दास र स्वतन्त्र सबै एकसाथ बसे। अब एउटा गहिरो सन्नाटा कोठाभित्र धप्प छायो र धेरैजना आराधना गरिरहेका देखिए। तब एकजना मानिस गुरुको आसनमा उक्ले, अनि उनी बोल्न लाग्दा हरेक आँखा उनीमाथि फर्केको थियो।

उनी सानो कदका, विशेष नदेखिने यहूदी रहेछन्; उनको अनुहारमा अनौठा खतहरू थिए र उनका आँखाहरू प्रज्वलित थिए, जो टाढासम्म, उनको चरणमा लीन भीडभन्दा पर हेरिरहेका थिए। उनले के देखेका थिए? अलिक झस्केर ओनेसिमसले आश्चर्य मान्यो। उनीसँग भन्नलाई के कुरा थियो? जे भए पनि, यस सास थुन्ने सभा-कक्षमा यी अनौठा, होचा यहूदीको कुरा सुन्दै आएका ती सबका सब मानिसहरूले के गरिरहेका थिए? तिनीहरू ता माथि रङ्गशालामा लडाकूहरूलाई हेर्न सक्नेथिए।

केही जोड़ा दासहरू हिचकिचाउँदै ढोकामा उभिएका थिए; तिनीहरूलाई इसाराले बोलाउँदै पावलले ठूलो स्वरमा बोल्न शुरु गरे। 'अनुग्रह र शान्ति! येशू ख्रीष्टले आफ्नो क्रूसको रगतद्वारा मिलाप गराउनुभएको छ। तिमीहरू जो नजिक थियौ, अनि तिमीहरूचाहिँ जो टाढा थियौ, ख्रीष्ट नै हाम्रा मेलमिलाप हुनुहुन्छ। उहाँले विभाजन ल्याउने मध्य-पर्खाल भत्काउनुभएको छ। अब न यहूदी न ग्रीक छन्; पुरुष र स्त्री, बन्धनमा परेको र स्वतन्त्र भएको पनि छैन। ख्रीष्ट येशूमा हामी सबै एकै हौं।'

येशू ख्रीष्ट! यो त्यही नाम थियो, जसले उसको जीवनको हरेक मोड़मा उसलाई चुनौती दिइरहेको थियो। ढोकामा उभिएको ओनेसिमसले आफ्नो शिर झुकायो; किनभने मञ्चमा खडा भएका ती फुच्चे मानिसले अहिले सोझै उसैतिर हेरिरहेका थिए। 'उहाँको क्रूसको रगतद्वारा शान्ति! येशू ख्रीष्ट आज्ञाकारी हुनुभयो; उहाँले आफैलाई सुम्पिदिएर हाम्रो निम्ति कष्ट भोग्नुभयो। उहाँले हामीलाई ग्रहण गर्नुहुन्छ र पापको क्षमा दिनुहुन्छ; उहाँ हाम्रा शान्तिदाता हुनुहुन्छ।'

तर त्यस मूल्यमा ओनेसिमसले शान्ति पाउन चाहेन। ऊ उठेर विद्रोह गर्न चाहन्थ्यो। उसलाई जस्तो इच्छा लाग्छ, त्यस्तै जिउन चाहन्थ्यो। स्वतन्त्र हुनको निम्ति उसले संघर्ष गर्न र आफ्नो ईख फेर्न चाहन्थ्यो। एउटा खाँबा-पछिल्लिर ऊ लुसुक्क लुक्यो। तल भुइँमा बसेर उसले आफ्ना कानहरू थुन्यो।

७

हप्प उकुमुकुस लाग्ने, भीडैभीड भएका दिनहरू बितिगए अनि आर्टेमिस-पर्वको दिन आउन लागेको थियो। आजै त्यो दिन थियो, जसमा आर्टेमिसको मूर्ति मृगहरूले तान्ने बग्गीमा राखेर शहरका सडक-सडकहुँदै ढापमा अवस्थित भएको मन्दिरबाट प्रियोन-पर्वतको रङ्गशालासम्म गुमाएर लगिन्थ्यो, अनि आर्टेमिस पर्वका महान् खेलका होडबाजीहरू शुरु हुन्थे। तुरहीहरू र बाँसुरीहरूको आवाज, उद्घोषकहरूका ध्वनि र ढोलकहरूका गर्जन सुनेर दासहरू सबै झिसमिसेमा बिउँझे। आज कुनै कामधन्दा गरिँदैनथियो। फिलेमोन देखा परेर आदेश दिऊन् भन्दै अधीर भएर उनीहरू पर्खिबसे।

उनी आफ्ना सुत्ने कोठामा थिएनन्; उनीहरूले उनलाई छतमा समुद्रतर्फ एकटक लाएर हेरिरहेका भेट्टाए। उनी थकित र वृद्ध देखिन्थे, अनि उनका आँखाहरूमन्तिर काला रेखाहरू थिए। आ-आफ्ना सबभन्दा दामी वस्त्रहरूमा सजिएका उत्सुक टिटाहरूतर्फ जब उनी फर्के, तब उनको हेराइ कष्टपूर्ण भयो।

‘ओहो,’ आफ्ना छोरालाई सम्बोधन गर्दै र तिनलाई एउटा सानो थैली थमाउँदै उनी बोले; ‘दासहरू तिम्रो साथमा गएर सेवामा रहनेछन्, र खेलहरूमा पस्न र खाजाहरू किन्न पैसा यहाँ छ। म आज जाँदिनँ। म फेरि टुरान्नसको पाठशाला जाँदैछु।’

‘बुवा!’ खिस्रिक हुँदै अखिपसको बोली फुट्यो; ‘खेलहरूको प्रथम भव्य दिवसमा तपाईं नआउने? निश्चय नै आज त कोही पनि गुरु पावलका कुरा सुन्न जानेछैन। आज त विशाल जात्रा र बलिदानको दिन हो। के तपाईंले बिर्सनुभयो?’

फिलेमोन मुसुक्क हाँसे। ‘होइन छोरा, मैले बिसेको छैन,’ उनले मृदु भावमा भने; ‘तर म आउन सकिदैन। यी जात्रा र बलिदानहरूसँग, शायद हुन सक्छ, अब मेरो कुनै हिस्सा रहनेछैन। अर्को एउटा वेदी छ, तर यसको विषयमा मलाई अझ पूरा थाहा छैन; म यति जान्दछु: म त्यहाँ जानैपर्छ र फेरि सुत्रैपर्छ।’

अखिपस आफ्ना बुवातिर पिलिक्क आँखा पल्टाएर हेर्दै एकदम निश्चल उभिए। तिनी उनलाई प्रेम गर्दथे र भित्रैदेखि खूब आदर गर्दथे। कहिल्यै उनीहरूको बीचमा कुनै मनमुटाव भएको थियो भने त्यो आजै पहिलो पटक थियो। एउटा रमाइलो, आरामदायी घर र फल्दोफूलदो व्यापार सृजना गर्ने उद्देश्यमा उनीहरू पूरापूर एक थिए। तर बिगत दुई-तीन दिनदेखि फिलेमोन व्यापारमा चासो नदिएको देखिन्थे, र व्यापारीहरूसँगको भेटघाटमा के-कस्तो भयो, त्यस विषयमा केही पनि बोलेका थिएनन्।

‘बुवा,’ छोराले अचानक विन्ती गरे; ‘यस शिक्षाले हाम्रो जीवनलाई तहसनहस पार्न खोज्दैछ। कुन संगठनले एउटा इसाईलाई ग्रहण गर्ला? हरेकले नै तिनीहरूको विषयमा कुरा गर्दैछ। तिनीहरू निकम्मा विधर्मीहरू हुन्।’

‘हामी अनन्तसम्म रहिरहने कुराको निम्ति, नदेखिने थोकहरूको निम्ति जिउनुपर्छ,’ फिलेमोनले सरल ढङ्गले भने; ‘तर हे मेरो छोरा, मलाई अहिलेसम्म थाहा छैन। यही पृथ्वीमा नै एकमात्र अनन्त परमेश्वरको जीवनले हामी भरिन सक्छौं भन्ने कुरा साँचो हो भने त त्यससँग धन-सम्पत्ति, व्यापार वा अरू कुनै थोक के नै पो तुलना गर्न लायक हुन्छ र? तर यो साँचो हो कि होइन भनेर कसरी थाहा पाउने? मैले अरू बढी सुन्नुपर्छ र अझ सिक्नुपर्छ। यी जात्राहरूमा भाग लिन मसँग न समय न मन नै छ। के त्यस रात मन्दिरमा केही सत्य, केही भलाइ वा केही पवित्रता थियो त?’

अखिँपस डरले कालोनीला भए र दासहरूले सुनिरहेका छन् कि भनेर यताउता पल्याकपुलुक हेरे। तर तिनीहरू तल पर्खिबसेका थिए, अनि तिनका बुवा मधुर स्वरमा बोलेका थिए। मन्दिर-भ्रमणको विषय उनीहरूले उठाएको यो नै प्रथम पटक थियो, अनि आफ्ना भावनाहरू व्यक्त गर्न अखिँपसले साहस गरेनन्। अफ्ठ्यारो पाराले तिनले आफ्ना हात चलाइरहे।

‘आज,’ तिनले भने; ‘म जान्छु र खेलहरू अनि जात्राहरू हेर्नेछु। बुवा, भोलि म तपाईंसँगै टुरान्नसको पाठशालामा आउनेछु।’

सूर्यास्तमा केटाहरू र हेर्मेस, तिनीहरूले देखेका सबै कुरहरूमा निक्कै मक्ख परेका, तर गर्मी, हल्ला र भीडभाडदेखि लखतरान परेको अवस्थामा फर्के। मेलाहरू राति निक्कै अबेरसम्म रहनेथिए। धार्मिक उत्कण्ठा जोडतोडले रन्किरहनेथियो। ओनेसिमस खुशीले अझ बस्नेथियो, तर अखिँपसले तिनीहरूलाई घर जाने आदेश दिए; किनभने तिनी हल्का धूप-आघातले ग्रस्त थिए, अनि ज्वरो र बिरामी भएको महसुस गरेका थिए। दिनभरि नै तिनी चिढिरहेका थिए; तिनी आफ्ना दासहरूप्रति असामान्य प्रकारले कठोर थिए। ओनेसिमसले तिनलाई लात हानेर बन्दरगाह-मार्गहुँदो लखेट्न सक्नेथियो।

फिलेमोन कोठामा बसेर उनीहरूलाई पर्खिरहेका थिए। उनले अघि नै खाइसकेका थिए। जुरुक्क उठेर उनले आफ्ना छोरालाई ओछ्यानमा राख्न सघाए र तिनलाई दाखमद्य र सुताउने दवाइ दिए। त्यसपछि उनी दासहरूतिर फर्के।

‘हेर्मेस,’ उनले भने; ‘बस र तिप्रो जवान मालिकको हेरविचार गर! ओनेसिमस, म एउटा निम्तोमा जाँदैछु; तिमी मसँगै जानेछौ।’

एकदमै झोंकिँएको ओनेसिमस आफ्ना मालिकको पछि निस्केर आयो। उसले खाना खाएको थिएन र केही पिएको पनि थिएन। अनि उसलाई पनि गर्मीले गर्दा रिङ्गाटा र बिरामी लागेको थियो। उसका मालिक कुन स्थानतिर गइरहेका थिए? बन्दरगाहको वरिपरिको इलाका चकमन्न थियो; किनकि हरेक नै माथि डाँडामा, रङ्गशाला-क्षेत्रहरूमा गएको थियो। उनीहरू शहरका दयनिय घरहरूमा पुगेका थिए र मधुरो बत्तीको

उज्यालोमा सडकहरूहुँदो हतार-हतार हिँडिरहे, तर आफ्नो जानुपर्ने टाउँको विषयमा अनिश्चित भएर उनी घुम्तीहरूमा रोकिरहेका थिए।

आफ्ना काखमा बालक बोकेकी एउटी स्त्री त्यस बाटोमा उभिई। फिलेमोनले त्यसलाई बोलाएर सोधे: 'तम्बू बनाउने पावलको घर कुनचाहिँ हो?'

यस आग्रहप्रति निकै परिचित भएकी त्यस स्त्रीले टाउको हल्लाएर उतापट्टि बत्ती बलिरहेको सानो घरतिर देखाई। ढोका होचो थियो, र भित्र पस्न फिलेमोन निहुरिनुपर्‍यो। उपेक्षित र अचम्मित भएको ओनेसिमसले पछ्याइरह्यो। उसका आँखाहरूले देखेको त्यस दृश्यमा ऊ झन् अचम्मित बन्यो। आफैलाई हलल्ल हाँस्नदेखि रोक्न उसलाई निकै गाह्रो भयो।

हेर, सम्माननीय पावल – यस नयाँ धर्मका आदरणीय गुरु, जसको नाम एसियाभरि नै प्रख्यात भइरहेको थियो – टार्ससका पढेलेखेका ती यहूदी विद्वान भुइँमा बसिरहेका थिए र आफ्ना खुट्टाहरू एउटा खोपिल्टोमा राखेर माथि झुण्ड्याइएको तानमा काला बाख्राका रौं बुन्दैथिए। उनको छेवैको स्टुलमाथि उनले लेखिसकेको चर्म-पत्रको मुठ्ठा थियो। उनका सङ्गीहरू उनको वरिपरि पलेटी कसेर बसे अनि सूत्रयन्त्रको आवाज र तानको टकल्याक-टकल्याकभन्दा स्वर उचालेर उत्सुकतासाथ कुरा गर्दैथिए। उनीहरूका अनुहारहरू बत्तीको उज्यालोमा फिक्का, तर अत्यासलाग्दा थिए। नयाँ पाहुना आएको उनीहरूमध्ये कसैले पनि चाल पाएन।

'मैले उनीहरूलाई बताएको छु,' आफ्नो हातले चर्म-पत्रको मुठ्ठातिर इसारा गर्दै र आफ्नो छेउमा बसेका चारजना कोरिन्थका विद्वानहरूलाई टूलो स्वरले भने। यस तान बुन्ने कटरोमा तिनीहरू बिलकुलै अनौठा देखा परे; 'मैले उनीहरूलाई स्पष्ट भाषामा सफासँग बताइदिएको छु: धेरैजना बुद्धिमान, धेरैजना बलवान, धेरैजना खानदानी बोलाइएका छैनन्, यस हेतुले कि परमेश्वरको सामु कुनै प्राणीले घमण्ड गर्न नपाओस्। वास्तवमा, मैले उनीहरूको निम्ति आफ्नो हृदय खन्याएको छु। हे अखिकस र स्टेफानस, ख्रीष्टमा मेरा छोराहरू, जाओ, र उनीहरूलाई सिकाओ: न बुद्धिद्वारा, न ता ज्ञानद्वारा मानिसले परमेश्वरलाई र परमेश्वरका गहिरा कुराहरू जान्न सक्दछ, तर पश्चात्ताप, विश्वास, पवित्रता र प्रेमद्वारा मात्र। उनीहरूलाई

यो गुटबन्दी बन्द गर्ने, उनीहरूको माझबाट पाप हटाउने र एउटै जगमाथि निर्माण गर्ने आज्ञा देओ!

‘तर प्रिय दाज्यू,’ अधीर बन्दै तेस्रो व्यक्ति बोले; ‘मण्डली-अनुशासन र रीतिको सम्बन्धमा उनीहरूले सोधेका प्रश्नहरूको विषयमा नि? उनीहरूले उत्तरहरू पाउनुपर्छ।’

‘मैले सबै कुराको उत्तर दिएको छु, फोर्टून्याटस,’ फेरि त्यही पत्रलाई सङ्केत गर्दै पावलले जवाफ दिए; ‘तर उनीहरूले पश्चात्ताप नगरेसम्म यी सबैको केही अर्थ रहँदैन। यद्यपि सारा रहस्यहरू र सारा ज्ञान उनीहरूले जाने, तर उनीहरूसँग प्रेमचाहिँ छैन भने उनीहरू केही पनि होइनन्। उनीहरूलाई भनिदेओ: उनीहरूले प्रेमको पछि लाग्नुपर्छ; तब पवित्र आत्माले उनीहरूलाई सब थोक सिकाउनुहुनेछ। हे मेरा भाइहरूहो, गलातियामा भएका मण्डलीहरू झूटा शिक्षाले गर्दा पतित भए। कोरिन्थमा भएको मण्डलीले घमण्ड, दलबन्दी र अशुद्धतासित कदापि हार्नुहुँदैन!’

‘पावल दाज्यू, यहाँ एकजना नयाँ पाहुना हुनुहुन्छ;’ कोठाको पछाडिबाट एउटा आवाज सुनियो, जहाँ अर्को शिल्पकर्मी अक्विलाले बाख्राको रौं लिएर तानमा पालको कपडा बुनिरहेका थिए। उनको बान्की र हाउभाउ ठ्याक्कै यहूदीको थिए भन्ने किटान गर्न सकिन्थ्यो। फिलेमोनलाई साथमा लिएर उनी बत्तीको उज्यालोतिर अघि बढे।

‘मेरो सानो घरमा स्वागत छ,’ उनले भने; ‘र केटालाई पनि भित्र आउन दिनुहोस्!’ एउटा यहूदीको घरभित्र स्वागत गरिएको फिलेमोनलाई आश्चर्य मानिरहेको देखेर उनी मुसुकक हाँसे। ‘यहाँ कुनै रोकतोक छैन,’ उनले नम्र आवाजमा भने; ‘ख्रीष्ट सबैको निम्ति मर्नुभएको हो। तपाईंलाई शान्ति मिलेको होस्! के-कति कामले तपाईं पाल्नुभयो?’

सम्पूर्ण आँखाहरू सुडौल भएका फ्रिगियालीमा एकत्र भए, जो ढोकाको छेउमा उभिए। तिनले नम्र भावमा जवाफ दिए: ‘म सत्यको खोज गर्दैछु। म सत्य र जीवित परमेश्वरलाई चिन्न र आराधना गर्न चाहन्छु।’

बत्तीको उज्यालोको गोलाकार प्रकाश अलिक माथि सर्यो, र तिनलाई बाटो देखायो। तिनी त्यस तानको नजिकै बसे। ओनेसिमस पछाडितिर बामेसर्यो, जहाँ एउटा सानो केटो कातेको धागो लिएर बसेको थियो। तिनीहरूकहाँ धागो काल्ने अक्विला आएर बसे र शान्तसँग

आफ्नो काम गर्दै गए। उनी एक गरिब मानिस थिए र समय खेर फाल्न सक्दैनथे।

‘तिमीले खोजेको कुरा भेट्टाउनेछौ,’ प्रेरित पावलले भने; ‘परमेश्वरले आफैलाई प्रकट गर्नुभएको छ। उहाँको ज्योति हाम्रो अन्धकारमाथि चम्किएको छ। यस कोठाभित्र भएका हामी सबैले यो देखेका छौं। परमेश्वरको महिमा येशू ख्रीष्टको मुहारमा प्रकट गरिएको छ।’

धागो काले कटरोमा उनको आवाज तुरहीझैं सुनियो, जसले कुनै महान् रहस्य घोषणा गरिरहेको थियो। ओनेसिमस फेरि एकपल्ट थररर काम्यो। उनीहरूले के देखेका थिए, यी उज्वल अनुहार भएका मानिसहरूको यस जमातले? स्टिफनसले के देखेका थिए? उसले अब हाँस्न सकेन। उसले आर्टेमिसको मन्दिरमा अनुभव गरेको जस्तै डर महसुस गर्‍यो, तर अहिलेको डर फरक थियो। उता दुष्टताको डर थियो भने यहाँ अर्को डर थियो, जसदेखि दुष्टता खड्ग्रङ्ग हुन्थ्यो। तब धागो काले कटेराको अर्को पट्टिको ढोका खुल्यो, अनि दयालु अनुहार लिएकी एउटी स्त्रीले भित्र हेरिन् र सानो केटालाई इशारा गर्दै तिनले बिस्तारै भनिन्: ‘आऊ, लेवी; तिमीले केही खाएर सुत्ने बेला भयो।’

केटो तुरुन्तै उठ्यो र आफ्नो आमातिर दौडियो। तर तिनका आँखा भित्तामा अडेसिएको थकित ओनेसिमसमाथि परे। ऊ यस विशेष नयाँ पाहुनाको दास होला भनेर तिनले अडकल काटिहालिन्। भर्खरै आफ्ना यहूदी पतिसँग रोमबाट निर्वासित भएकी थिइन्। प्रिस्किल्लाले आफ्नो जन्मथलो राजधानीमा प्रशस्त दासता देखेकी थिइन्। यसैले तिनलाई यस प्रथादेखि नै घृणा लाग्दथ्यो। तिनले ओनेसिमसलाई ऊन काले कटेरा-पछाडिको बस्ने कोठामा सानो लेवीलाई पछ्याउँदै जाने इशारा गरिन्।

‘तिमीले खाना खोयौ?’ तिनले हाँस्दै सोधिन्; ‘यी मानिसहरूले कुरा गर्न थालेपछि रातभरि यसरी अघि बढ्लान्। यता आऊ, खाना खाऊ, र ढल्केर सुत - यसो गर्नु राम्रो होला। जब तिम्रा मालिक जान तयार हुनुहुन्छ, तब मेरा श्रीमानले तिमीलाई बोलाउनुहुनेछ।’

साह्रै आभारी हुँदै उसले तिनले उसलाई दिएको मही पियो, जौको रोटी र बाख्राको चीज खायो। त्यसपछि छालाहरूको रासमाथि उसले आफैलाई बडलड फाल्यो, अनि एकैछिनमै ऊ मीठोसँग निदाइसकेको

थियो। अनि त्यसपछि कसैले उसलाई बिस्तारै हल्लाइरहेको थियो। तर्सै ऊ बिउँझ्यो। पक्कै हो, ऊ भख्रै मात्र ढलेर झिमिक्क गरेको? तब उसले चोकबाट भित्र छिरिरहेको झिसमिसे उज्यालो देख्यो, र थाहा गर्‍यो – सबैरै भएको रहेछ।

निद्राले गर्दा ऊ रन्थनिइरहेको र अलमल्ल परेको थियो। ऊ कहाँ थियो? अनि के भएको थियो? प्रिस्किल्ला मीठो मुस्कान लिएर हाँसदै उसलाई मुख धुन चिसो पानी ल्याइदिइन्। तिनका हातहरू आफ्नै आमाका जस्ता कोमल थिए। ऊ धन्यवाद दिएपछि धागो काले कटरोतिर धरमराउँदै हिँड्यो। उसले आफ्ना मालिकलाई पुलुक्क हेर्यो र त्यस पुलुक्क हेराइले उसलाई पूरै बिउँझाइदियो। के भएको थियो, सो उसले बुझिहाल्यो: फिलेमोनले पनि देखेका रहेछन्।

यस कोठाभित्र पावल र फिलेमोनबाहेक अरू कोही पनि थिएन। अरू सबैजना निक्कै बेरअघि नै घर गइसकेका थिए। एउटा मानिसको सम्पूर्ण जीवन परमेश्वरको ज्योतिमा ल्याउन समय त लाग्छ नै। थकित प्रेरित, उनले कुनै विशाल युद्ध लडेर विजय प्राप्त गरेकाझैं देखिएका थिए। अचानक फिलेमोन उनका पाउमा घोप्टो परे। पावलले आफ्ना हातहरू तिनीमाथि राखेर तिनलाई आशिष दिए।

‘ख्रीष्टमा मेरा छोरा, प्रभुले तिमीलाई आशिष दिऊन् र तिमीलाई जोगाइराखून्, स्थिर राखून्! प्रभुले आफ्नो मुहार तिमीमाथि प्रकाशमान गराऊन् र हाम्रा प्रभु येशू ख्रीष्टद्वारा तिमीलाई उहाँको अनन्त महिमामा डोर्याऊन्!’ अनि त्यसपछि फिलेमोन र ओनेसिमस निस्केर फिक्का उज्यालोमा ती चकमन्न सडकहरूमा हिँडिरहेका थिए। फिलेमोनले आफ्नो खास्टो तानेर आफूलाई टम्म ढाके; किनभने प्रियोन पर्वतबाट एउटा पूर्वी बतास मडारिरहेको थियो।

उनीहरू दोबाटोमा दिशा मोडेर बन्दरगाह-मार्गतर्फ लागे र सँगमर्मरका स्तम्भहरूबाट समुद्रतिर हेरे, अनि दुवैजनाले आ-आफ्ना सास रोके। सूर्योदयले बन्दरगाहको शान्त पानीमा प्रतिबिम्बित भएको थियो र बाँधको पछाडि समुद्र चाँदीको एउटा धर्कोजस्तै थियो। बिहानीको झिसमिसेको बतासमा बहाइएको एउटा अन्न बोक्ने जहाज खुला समुद्रतिर अघि बढेको थियो। जहाज यतापट्टि ढल्किएको थियो र त्यसका पालहरू

हावाले लरक्क फुलिएका थिए। तिनमा प्रथम किरणहरू परे; त्यतिखेर ती पाल एउटा चराका पखेटाजस्तै हलुका देखा परेका थिए।

‘उहाँको ज्योति हाम्रो अन्धकारमा चम्किएको छ,’ फिलेमोनले बरबराए र पाँच मिनेटसम्म यस सुन्दर यानलाई साह्रै तुजुकसाथ चहकिलो, खुला समुद्रमा घाम अस्ताउने भू-भागहरूतर्फ यात्रा गरिरहेको हेर्दै उभिए। निश्चय आँधीहरू आउनेथिए, तर शुरुआत त सधैं महिमित थियो। आफ्नो ठूलो आनन्दको तेजले तातिएर उनले आफ्नो थररर काँपिरहेको कलिलो दासलाई भुसुकै भुले, जससँग ओढ्ने खास्टो नै थिएन।

त्यसपछि उनी फरक्क फर्केर उसलाई देखे, अनि उनमा एउटा अनौठो, पहिले कहिल्यै नभएको दया उल्लेख आयो। उनले अचानक सम्झे – ओनेसिमस त खानै नखाई घरबाट निस्केको थियो र त्यस महिमित, कहिल्यै बिर्सन नसकिने रातभरि नै कसरी अथवा कहाँ सुतिरहेको होला भनेर उनले एक झल्को पनि सोचेका थिएनन्। उनले यसो किन सोच्नुपर्थ्यो? मालिकको आराम दासको जिम्मेवारी हो, तर दासको आराम उसको मालिकको चासोको विषय होइन।

तर अहिले? केही न केही भएको थियो। उनले खोलिएका आँखाहरूसित सारा संसार हेरिरहेका थिए। आकाशका रङ्गहरू पहिलेभन्दा चम्किला थिए, बबुल रूखको बासना बढी चर्को लाग्दैथियो र आफ्नै छेउमा हिँड्ने केटाको चिसोपना र लखतरान अवस्थामा उनले एकाएक खूब चासो राख्दैथिए। के यो ख्रीष्टको प्रेम थियो, जसले झिसमिसे बिहानीले जस्तै रहस्यमय प्रकारले र चाल नपाउने गरी उनको टुटेकोफुटेको हृदयको कालो अँध्यारोलाई न्यानो र चहकिलो पार्न थालिसकेको? उनले भर्खरै बुझ्न थालेका थिए। तर उनले आफ्नो दासलाई आफ्नो खास्टो ओढाईदिए र उसलाई आफ्नो छेउमा ताने। त्यसपछि पूरापूर चकमन्न भएका सडकहरूहुँदो उनीहरू घरतिर हतारिए।



फिलेमोन एघार बजेसम्म नै सुते र झसङ्ग झस्किँदै बिउँझे। उनी ढिलो हुनुहुँदैनथियो। उनीहरू विद्यालयको सभा-कक्षमा भेला भइसके होलान्, अनि उनले एउटै शब्द पनि नसुनी छोड्नुहुँदैनथियो। जीवन, प्रेम र सत्यताको एक विशाल किनाराविहीन सागरको डिलमा उभिइरहने बालकझैं उनलाई लाग्दथ्यो। पावलले ज्ञानलाई माथ गर्ने ख्रीष्टको प्रेमको बारेमा बताएका थिए। आज उनले यस सम्बन्धमा अलिकता भए पनि बुझ्न थाल्नेथिए। उनी, उनका छोरा र उनका दासहरू एकसाथ मिलेर यसमा अघि बढ्नेथिए। परमेश्वरका पुत्रले तिनीहरूलाई समेत प्रेम गर्नुभएको र आफैलाई तिनीहरूको निम्ति दिनुभएको हो; तिनीहरूले पनि सुन्नैपर्छ र बुझ्नुपर्छ।

अखिँपस, रात्रिको मीठो निद्राबाट उठेपछि अधीर बन्दै बैठक-कोठामा पर्खिरहेका थिए; तिनले पनि आफ्ना बुवातिर एक नजर लगाएर थाहा पाए। तब एकलोपनाको भयङ्कर आभाष तिनीमाथि बह्यो; किनकि तिनका बुवा निक्कै अघि पुगिसकेका थिए, जहाँ तिनी पछ्याउन सक्दैनथे। तिनले अघिबाटै उत्कट इच्छाले बाटो हेरेको छुट्टी बरबाद भयो। तिनी यसो स्वीकार गर्न तयार नभए पनि तिनको हृदयभित्र त्यस मन्दिरमा चाल पाएका कुराप्रति त्रास र घृणा थियो। तर तिनले ख्रीष्टिय विश्वासको बारेमा सुनेर यति थाहा पाए: यसले सांसारिक ऐश-आराम, संवृद्धि र

मान-इज्जतमा, साथै पैसा कमाउन र व्यापारमा लागि रहन प्रयोग गरिने सामान्य उपायहरूमा ठ्याम्मै लगाम लगाउँछ। यसबाहेक पश्चात्ताप गरेर पापलाई त्यागनुपर्थ्यो; अनि अर्खिपससँग यसो गर्न नचाहने हजार कारण थिए। फिलेमोनले तिनलाई तयार हुने आदेश नदिएसम्म तिनी दुःखी भई टोलाउँदै उभिइरहे। चारैजना नै डाँडातिर उकालो लागे। तर यो सजिलो थिएन। भीडका भीड मानिसहरूका हूलहरू झगडालु मुद्रामा बम्किँदै, क्रोधित हुँदै र रिसको आवेगमा गर्जदै रङ्गशालातिर लागेका थिए; अनि पावलको साथमा दुई बलिया, मोटाघाटा म्यासिडोनियालीहरू नहुँदा हुन् ता उनी सुरक्षासाथ विरलै पाठशालामा पुग्नेथिए। आज उनका घनिष्ठ साथीहरूको झुण्ड अरू बेलाभन्दा सानो थियो; किनभने फोर्टून्याटस, अखिकस र स्टेफानसले कोरिन्थमा भएको मण्डलीको बहुमूल्य पत्र बोकेर तल बन्दरगाहमा ग्रीसतर्फ यात्रा गर्ने जहाजको विषयमा सोधपुछ गर्दैथिए।

तर आखिरमा उनीहरू पनि त्यहाँ आइपुगे। साहसी, सानो कदका गुरु मञ्चमा खडा भए। उनले स्वाँस्वाँ-फवाँफवाँ गर्दैथिए, धूलैमाटै भएको निधारमा उनको एउटा सुनिएको घाउ थियो र उनका आँखाहरूमा परमेश्वरको ज्योति चम्किरहेको थियो। शायद उनलाई थाहा थियो, समय छोटो थियो; किनकि उनी आत्तुरी गर्दै बोले, त्यो कुरा लख नकाटीकन ठोकेर भन्न सकिन्थ्यो। के यस्तो कुनै मानिस उपस्थित थियो, जसको मनमा दोधार थियो, जसको आशाभरोसा यस संसारमा वा आउने युगको निमित्त ख्रीष्टमाथि नराखी अरू कुनै कुरामाथि राखिएको थियो? ख्रीष्टद्वारा सबै कुराहरू सृष्टि गरिए र उहाँमा नै सबै थोकहरू सम्हालिइरहेका छन्। ख्रीष्टमा बुद्धि र ज्ञानको सारा धन लुकिएको छ। यस्तो मानिसले यो पाप, यो अविश्वास मानिलिएर यसबाट सदाको निमित्त फर्केर आओस्, नत्र ता त्यो निकम्मा ठहरिनेछ।

स्रोतावर्ग-माझ अचानक रोमान्ब छाएको थियो, र एउटा पहेंलो अनुहार भएको मानिस अडेसमडेस गर्दै अघि बढ्यो र प्रेरितको पाउनेर एउटा चर्म-पत्रको मुठ्ठा भुइँमा फाल्यो। 'मेरा जादु मन्त्रमाथि विश्वास राखेर म जिएको थिएँ,' उसले कानेखुशी गर्‍यो; 'तर अब मलाई ख्रीष्टको शक्तिमा जिउन दिनुहोस्!'

त्यो एउटा कानेखुशी मात्र थियो, तर खचाखच मानिसहरूले त्यो झट्ट सुनिहाले र तिनीहरूमा सुनाउँदै गयो। एउटी स्त्री आँसुमा डुबेर अधिल्लिर आफ्ना पाइला सारी र एउटा चाँदीको जन्तर भुइँमा फाली।

‘त्यो जलाइदेओ,’ पावल जोशले बोले; ‘अन्धकारसँग उज्यालोको के सँगति? मूर्तिहरूसँग ख्रीष्टको के सम्बन्ध? अथवा शैतानको शक्ति र पवित्र आत्माको शक्तिको बीचमा के एकता? हे ख्रीष्टमा मेरा नानीहरूहो, तिमीहरूमा यदि अरू कसैले मूर्तिपूजालाई आश्रय दिइरहेका छौ भने;’

उनको सोर दबेको थियो; किनभने कोठामा पूरा हलचल भएको थियो। शान्तसँग र कुनै निहित अलमलबिना पुरुषहरू, स्त्रीहरू र केटाकेटीहरू अगाडि टेलमटेल गरिरहेका थिए; अरूले तिनीहरूको निम्ति बाटो छोडिदिए। धेरैजनाले मूर्तिहरू, देवीहरूका स्मृतिपटहरू, जन्तरहरू र चर्म-पत्रका मुठ्ठाहरू भुइँमा फाल्दा घ्वाँ-घ्वाँ रोइरहेका थिए। फिलेमोन बिनाहिचकिचाहट अधि गए, तर उनी रोएका थिएनन्। उनको मुहार एक अलौकिक चमकले चम्किरहेको थियो। प्रथमतः उनले सम्पूर्ण हृदयले ख्रीष्टलाई अँगाल्न अरू सबै थोक त्यागे। उनले दुईटा एफेसी लेखहरू र आफ्नो थैलीबाट चाँदीका मूर्तिहरू झिके, अनि तिनलाई थुप्रिइरहेको रासमाथि राखिदिए।

‘एउटा ठूलो मकल र आगो ल्याओ,’ पावलले आज्ञा गरे, अनि गायस र अरिस्टार्खस, यी म्यासिडोनियालीहरू नजिकैको घरतिर गएर चाहिएको जति ल्याए। एक-एक गरेर चर्म-पत्रका मुठ्ठाहरू, पुस्तकहरू र लेखहरू आगोको ज्वालाहरूमा हालिँदै गए, अनि चाँदीका जन्तर र मूर्तिहरू परमेश्वरको कामको निम्ति अर्पण गरेर गालिए। त्यस दिन अरू प्रचार भएन। सभाका धेरैजना मानिसहरू घर गएका थिए र अन्यजातिहरूका विभिन्न धर्मका पूज्य सामानहरू लिएर फर्के। त्यस दिउँसोभरि नै आगो दन्किरह्यो, अनि गायस र अरिस्टार्खसले ती थोक आगोमा हाले र खरानी हटाए। यस्तो पहिलो पल्ट भएको थिएन, अनि उनीहरू यस काममा अभ्यस्त भइसकेका थिए। उनीहरूले खुलमखुला पचास हजार चाँदीका रुपियाँबराबर मूल्यका जादु-मन्त्रका पुस्तकहरू र तन्त्र-मन्त्रहरू नाश गरेको धेरै समय भएको थिएन। विश्वास गर्ने मानिसहरू बढिरहेका थिए;

प्रभु येशूकहाँ खिँचिएर तिनीहरूले केवल ख्रीष्टमाथि भरोसा राख्दथिए।

तर धूँवा इयालहरू-बाहिर रुमल्लिरहेको थियो; अनि जब अन्तिम जमात सदनलाई छोडेर गए, तब उनीहरूले अनिष्टकारी बकबक सुने र काला अनुहारहरू देखे। सौभाग्यवस धेरैजसो मानिसहरू कि त दिउँसोको हप्प गर्मीमा सुतिरहेका थिए, कि त रङ्गशाला-वरिपरि जम्मा भएका थिए। अखिँपस र ओनेसिमस सुरक्षासाथ घर पुग्न पाएकोमा खुशी थिए; खाना खाएपछि भीडसँगै प्रस्थान गरेर कुशतीका प्रतिस्पर्धाका क्षणहरू हेर्न जान पाउँदा उनीहरू झन् आनन्दित थिए। तर फिलेमोनले उनीहरूसँग जान इन्कार गरे।

‘म पावलकहाँ फर्कनेछु,’ उनले भने; ‘समय छोटो छ। उनी आर्टेमिस-पर्वको अन्तमा सुरक्षासाथ रहन सक्नेछैनन् होला।’

फिलेमोनले ठिक्कै भनेका थिए। साह्रै छोटो समय बाँकी थियो। उन्मत्त शहरभरि ‘तिनीहरूले चर्म-पत्रहरू जलाएका छन् र मूर्तिहरू गालेका छन्’ भन्ने होहल्ला फिजिरहेको थियो। पर्वको तेस्रो दिनमा आएर पाठशाला-क्षेत्रमा पुग्न असम्भव नै भयो। फिलेमोन घण्टौंसम्म पावलको साथमा धागो कात्ने कटेरोमा बसे। केटाहरू सडकहरूतिर बरालिएर इच्छा लागे जति मनगो खेल र प्रतिस्पर्धाहरू हेरे। तर उनीहरूलाई थाहा भयो, गर्जिरहेका बज्रपातजनक बादलहरू चाँडै बज्रनुपर्छ। अखिँपस आफ्ना बुवाको खातिर अत्यन्त भयभीत भए।

तेस्रो दिनको अबेर साँझमा जब फिलेमोन अँध्यारोमा भर्खरै मात्र अक्विला र प्रिस्किल्लाको घरबाट फर्केका थिए, तब अखिँपसले यसो भने: ‘बुवा, हामी फर्केर कलस्से जानुपर्दैन? संगठनहरूमा तपाईंको चासो मरेजस्तो छ, अनि मेरी आमा एकलै पर्नुभएको छ।’

‘हामी चाँडै जाऔंला, मेरो छोरा,’ तिनका बुवाले जवाफ दिए; ‘अब बेर लाग्दैन। अब झट्टै आँधी ओइरिनैपर्छ; अनि जब त्यो आउँछ, तब म पावलसँगै रहन चाहन्छु।’

‘म त चाहन्नँ,’ तर्सिएका अखिँपसले जवाफ दिए; ‘तपाईं आफ्नो जीवन किन मिल्काउनुहुन्छ, बुवा? आमा, सानी पस्कासिया र मेरो विषयमा सोचुनहोस् न!’

‘मलाई त म आफ्नो जीवन गुमाउँछु जस्तो लाग्दैन,’ फिलेमोन शान्तसँग बोले; ‘के मैले भर्खरै ख्रीष्टको सेवा गर्न थालेको होइन र? के उहाँले मलाई कलस्सेमा सुसमाचार फैलाउन बोलाउनुभएको होइन र? तर उहाँको निम्ति सतावट खप्नु ठूलो लाभ हुन्छ। हामी कष्ट भोग्छौं भने हामी उहाँसँग राज्य पनि गर्नेछौं। हे मेरो छोरा, तिमीलाई थाहा हुँदो हो ता ...’

‘मलाई थाहा छ, मलाई थाहा छ; तर म जान्न चाहन्छु!’ अर्खिपस बम्किए; ‘बुवा, यो जीवन-मार्ग मेरो निम्ति होइन। कृपा गरी यस विषयमा मसँग अरू नबोल्नुहोस्! आऊ ओनेसिमस, हामी माथि रङ्गशालासम्मै जाऔं!’

जाँगरबिना उनीहरू निस्के। तिनका बुवाले ती चीजहरूसित जे गरे तापनि अर्खिपसले केही स्मारिकाहरू घर लैजाने इच्छा राखे, विशेष गरी सानी मैयाँ आइरीन्को निम्ति; तिनले उनलाई यथाशक्य चाँडै भेट्ने योजना गरिरहेका थिए। मन्दिरतिर लाग्ने बाटोमा उनीहरू सुनारहरूको सडकहुँदो बरालिए; तर अलिक पर गइसकेपछि भीड यति बाक्लो थियो कि उनीहरूले विरलै आफ्नो बाटो बल्लै छिचोल्न सके।

‘के भइरहेको छ हँ?’ अर्खिपसले प्रश्न गरे; ‘कुनै जन-सभा भएकै हुनुपर्छ। हेर त, त्यहाँ शिल्पकार डेमेत्रियस आफ्नो दोकान-अगाडि मकैको भकारीमाथि चढेर भीडहरूलाई भाषण दिइरहेका छन्। ओनेसिमस, के तिमी सुन्न सक्छौ, उनले के भन्दैछन्? उनी कुनै विषयमा अत्याधिक उत्तेजित भएका देखिन्छन्।’

हाउभाउ चलाएर मुखरित मानिसले के-कस्तो विषयमा कुरा गरेका रहेछन् भनेर सुन्न ओनेसिमसले आफ्ना कान तीखा पादैँ अधिल्लिर अडेसमडेस गर्‍यो। तर एकाएक भीडको भयङ्कर एउटा चीत्कारसँग शब्दहरू लोप भए। सम्पूर्ण सडक नै डगमगाएझैं लाग्दथ्यो, अनि कानै खाने गर्जनमा आवाजहरू उर्ले: ‘महान् हुन् ..., महान् हुन्, .. एफेसवासीहरूकी डियाना महान् हुन्! पावल मूर्दावाद! महान् देवी डियानाको मन्दिर नाश हुने खतरामा छ। तिनीहरूले चर्म-पत्रका मुट्टाहरू जलाएका छन्; तिनीहरूले तिनका मूर्तिहरू आगोमा फालेका छन्। जिन्दावाद! जिन्दावाद!! एफेसीहरूकी डियाना महान् हुन्!’

सम्पूर्ण परिस्थिति नियन्त्रण-बाहिर गइसकेको थियो। त्यो अब सुनारहरूको उत्पिडन सभा रहेन, तर हुल्याहा भीड पागल भइगयो। समुद्रको एउटा कहालीलागदो छालझैं तिनीहरू सबै एकै दिशातिर टेलमटेल गर्दैरहे। अलमल्ल परेका र होहल्ला गर्ने मानिसहरू आँखा तर्दै, दाह्रा किट्टै र तिनीहरूको सामु सबलाई समेट्दै अघि बढ्न थाले। दुईटै केटाहरू मानवरूपी उर्लिरहेको ज्वारको बीचमा निःसहाय फन्दामा परे। 'डियाना महान् हुन्, ... डियाना महान् हुन्, ... एफेससवासीहरूकी डियाना महान् हुन्' भन्ने एकोहोरो नाराले झण्डै बहिरो हुँदै उनीहरूले आफैलाई रङ्गशालातिर उकालो घचेटिइरहेका पाए।

ओनेसिमस आफ्नो जवान मालिकदेखि अलग भयो, तर ऊ तिनलाई अझ भीडको बीचमा देख्न सक्थ्यो; किनभने तिनी एउटा अग्ला केटा थिए। अर्खिपस पूरै भयभीत देखिन्थे, र चाल पाउलान् कि भन्ने डरले आफ्नो ज्यान जोगाउन तिनले सकेजति बलले 'डियाना महान् हुन् ...!' भन्दै कुर्लिरहेका थिए। अचानक ओनेसिमसले आफूलाई अर्खिपसलाई एक डरछेरुवाको रूपमा हेरेर घृणा गरिरहेको भेट्टाएछ। उनीहरूको बीचमा एक शब्द ओहोर-दोहोर नभए तैपनि दुवै केटाहरू अर्कोचाहिँले त्यस मन्दिरको भ्रमण गर्दा के-कस्तो अनुभव गर्‍यो, सो जान्दथे; अर्काले के देखेको थियो, सो हरेकलाई थाहा थियो। दुई दिन-अघि मात्र अर्खिपसले आफ्ना बुवाले ती चर्म-पत्र र मूर्तिहरू भुइँमा फालेका देखेका थिए। तर अहिले आएर तिनी यहाँ डियानाको निमित्त आफ्नै स्वर सुकाउँदै कुर्लिरहेका थिए। हेलामा तिनलाई हेर्न नसकेर ओनेसिमसले मुन्टो फर्कायो।

तब अचानक उसले एउटा अवसरको आभास पायो; अनि त्यस क्षणको हर्षोल्लास यति मीठो थियो कि उसले आफ्नै वरिपरि गर्जिरहेको र उर्लिरहेको भीडसमेत भुसुकै भुल्यो। त्यस घडी उसका जवान मालिक पूरापूर उसकै हातमा थियो, र उसको ईख फेर्ने मौका आइपुगेको थियो। शुरुमा त ऊ त्यस विचारदेखि भाग्यो, तर त्यो आफै-आफ फर्केर आयो र उसलाई करबल गर्‍यो। उसले खपेका सबै निन्दा, अपमान र दुर्व्यवहार, साथै पाउनु नपर्ने बित्थाका सबै दण्डहरू, इच्छा विपरीत, जबरजस्ती आज्ञा पालन गरिएका सबै वर्षहरू र सबैभन्दा त अर्खिपसले गरेको कसुरको निमित्त लाठीहरूले पिटिएको सम्झना एउटा घातक प्रदर्शन बनेर उसको

सामु खड़ा भयो। गर्मी, हल्ला र अलमल्लले अर्धमूर्ख बन्दै ऊ छेवैनेर हूलदङ्गामा भाग लिने व्यक्तितर फर्क्यो। औल्याउँदै उसले कानेखुशी गर्यो: 'दुई दिनअघि त्यसका बुवाले एफेसी लेखहरू जलाए।'

यी शब्दहरू बोल्ने बित्तिकै उसले तिनलाई फिर्ता लिन सकेको भए त्यसको निम्ति आफ्नो जीवनै दिनेथ्यो, तर यसो गर्न ढिलो भइसकेको थियो। उसको कानेखुशी त सुकेको झुलोमा एउटा झिल्लको खसेझैं थियो। छिनभरमै अर्खिपसको छेवैमा हुनेहरू फुत्कार छोड्दै, चिच्याउँदै र आफ्ना मुडकी चम्काउँदै तिनीतर्फ जाइलागे। 'त्यसको बाउले लेखहरू जलायो! ईश्वर-निन्दकको छोरा! यी ख्रीष्टका पिछलग्गूहरू मुर्दावाद! डियाना महान् हुन्!'

कसैले तिनको अनुहारमा मुक्का हानेको थियो; अर्कोले तिनको कपाल पक्रेर तानेको थियो। ओनेसिमसले तिनको डरले पहेंलो भएको चेहराको एक झलक मात्र पक्र्यो; तिनको मुख व्यर्थको नाराको निम्ति बाएको थियो। 'डियाना महान् हुन्!' भन्दै तिनी चिच्याए। त्यसपछि हुल्याहा भीड़ तिनीमाथि जाइलाग्यो। तिनी लडे, कुल्चीमिल्ची भए र तिनीहरूका पाउमनि मरणासन्न भए।

'ख्रीष्ट मलाई बचाउनुहोस्! ख्रीष्ट मलाई बचाउनुहोस्!' तिनी अन्तमा चिच्याए। जब तिनी लडे, तब त्यस अन्धकारमा यो तिनको अन्तिम हृदयविदारक आह्वान थियो, अनि आफ्नो इच्छा-विपरीत त्यस हुल्याहा भीड़मा फसेका दुईजना मानिसहरूले यो चीत्कार सुने। म्यासिडोनीवासी गायस एउटा साँढेजतिकै बलिया थिए। उनले त्यस ठाउँमा पुग्न मानिसहरूलाई दायौं र बायाँ पारिरहेका थिए। एउटा मुक्का यता हानेर र ताकेर हानिएको लात त्यता दिँदै उनले त्यस ठाउँ खाली गरेका थिए र मानिसहरूका पाउमन्तिरबाट बेहोश भएका ठिटालाई तानेर निकालेका थिए।

वास्तविक हूलदङ्गा मच्चाउनेहरू अगाडि पुगिसकेका थिए; ओनेसिमस तिनीहरूको बीचमा थियो। हल्ला र अलमल्लले गर्दा त्यस ठाउँमा ती ठिटा किन कुल्चीमिल्ची भए भनेर कसैले पनि थाहा पाएन। जब त्यो लुलो, रक्तम्य आकृति अरिस्टार्खसतिर सारियो, जो ठीक पछाडि थिए, तब छेवैमा हुनेहरूमाथि चकमन्नता छायो। उनले ती केटालाई आफ्ना

हट्टाकट्टा काँधहरूमा राखेर छेउको गल्लीमा पस्न संघर्ष गरे। यो असम्भव भएकोले उनले अचल आकृतिलाई मानिसहरूका टाउकामाथि-माथि उठाए। यतिमा उनी सन्तोष हुनुपर्‍यो। तिनलाई एकबाट अर्कोमा गर्दै तिनी बाहिर, एउटा खुला ठाउँमा नपुगेसम्म सारिए।

ओनेसिमस माथि डाँडामा नै लगिएको थियो, र जति बेला भीड अर्खिपसमाथि जाइलागेर तिनी लडे, त्यति बेला अर्खिपसको अनुहार उसको अन्तिम दृश्य थियो। 'अर्खिपस मर्‍यो,' ऊ आफैँसँग भनिरहेथ्यो। अरू सबै थोकहरू निक्कै टाढामा सरेको, महत्त्वहीन, दुष्ट सपना थियो। जसैतसै ऊ रङ्गशालाभित्र टेलियो। जब पावलका दुईजना हष्टपुष्ट मित्रहरू घावैघाउ भएका गायस र अरिस्टार्खस चुटाइ खाँदै मञ्चमाथि तानिएर तत्कालै मारिएलान् कि भन्ने खतरामा थिए, त्यति बेला ऊ अत्यधिक आश्चर्यचकित भयो। उनीहरूले भ्याएसम्म ती केटालाई बचाउन खोजेकोले भीडको ध्यान उनीहरूमाथि परेको थियो। उनीहरूलाई चिनेको भीडले उनीहरूलाई दुर्व्यवहार गर्न थाल्यो।

चिच्याइरहेको, आसिनपसिन भइरहेको भीड-माझ ओनेसिमस बसेको एक घण्टा, एक दिन वा दुई दिन भयो, कुन्नि? उसले त्यस मूर्ख अलेक्जान्डरलाई हेर्‍यो, जसले शान्त रहने आदेश दिने हिसाबले आफ्नो हात हल्लाइरहेको र आफ्ना प्रभावहीन शब्दहरू भट्ट्याइरहेको थियो, जुन शब्दहरूचाहिँ त्यसकै छेउको मानिसले पनि सुन्न सक्दैनथियो। लामो समयपछि सन्नाटा छायो, मृत्युको छायामा हुने सन्नाटा। तब त्यस शहरका हाकिम उठेर केही कुरा भने। तिनले के भनेका थिए, न ओनेसिमसले थाहा गर्न सक्‍यो, न ता कुनै वास्ता नै गर्‍यो। तर पछिबाट उसलाई बताइयो - यो एउटा प्रतापी भाषण थियो। दिन वा रात, हूलदङ्गा वा सन्नाटा, उसको निम्ति सबै एकसमान थियो; किनभने अबदेखि उसो र सधैंभरि एउटै कुरामा मात्र उसको चासो रह्यो: अर्खिपस मरेका थिए, र उसले तिनलाई मारेको थियो।

९

अखिँपस मर्न पनि सक्थे भन्ने कुरा उसको दिमागमा कहिल्यै घुसेको थिएन। एउटा-दुईटा चोटले नीला डाम भएका आँखाहरू र केही झरेका दाँतहरू - त्यत्ति मात्रै उसले कल्पना गरेको र त्यसैमा ऊ खुशी हुनेथियो। सीधै पहाडहरूबाट आएको एउटा गाउँले केटामा भीडको पागलपनको ज्ञान पटकै थिएन, तर अहिले आएर गलबदी गरिरहनु के काम? अखिँपस मरेका थिए; तिनी भीडका पाउमनि कुल्चीमिल्ची भए। रात परेको थियो र हल्लाहरू बन्द भए। आकाशमा ताराहरू देखा परे। ऊ रङ्गशाला-बाहिर उभिइरहेको थियो। उसले रङ्गशाला छोडेको थियो; किनभने अरू सबै निस्केर गइसकेका थिए। पछि फेरि हूलदङ्गाहरू होलान् कि भन्ने डरले शहरका सचिवले सम्पूर्ण उत्सवहरू बन्द गर्ने र सडकहरू खाली गर्ने आदेश दिए; यसैले ऊ नितान्त एक्लो थियो, कतै पनि बस्ने वा जाने ठाउँ थिएन।

ऊ फर्केर आफ्नो मालिककहाँ जान सक्दैनथ्यो। अनि यस बेला उनी कहाँ थिए होलान्? के उनले आफ्ना छोराको लाशको छेउमा विलाप गर्दैथिए, अथवा तिनलाई सडकहरूहुँदो खोजतलाश गर्दैथिए? आफ्नो वरिपरि कुनै शरणस्थान खोजिरहेको ओनेसिमसले चारैतिर हेर्‍यो। उसले बायाँपट्टिका पहाडहरूतिर हेर्‍यो, जसमाथि ताराहरू तेजले चम्किरहेका थिए। उसको दायाँपट्टि जुनेली उज्यालो फैलिएका ढापहरू थिए। उसको

तलतिर निदाइरहेको सेतो शहर थियो, र त्यसको पछाडि चाँदनी समुद्र थियो। बन्दरगाहतर्फ दौडेर पानीमा हाम फालेर छालहरूभित्र लुक्न सके शायद उसले विश्राम पाएर सबै कुरा भुल्न सक्थ्यो होला। तर कसको अँगालोमा उसले आफैलाई सुम्पिनेथियो? न डियानाले, न ख्रीष्टले, न ता अन्य देवीदेवताहरूले नै अखिँपसलाई बचाउन आफ्नो हात फैलाएका थिए। शायद कुनै ईश्वरै थिएन, केही पनि थिएन। आफ्नो पापसँगै एकलै अन्धकार र शून्यताभित्र डुबिजानुचाहिँ एउटा तर्साउने कल्पना थियो। मृत्यु अथवा कुनै अज्ञात जङ्गी देवको सामना गर्नुभन्दा त बरु जीवनकै सामना गर्नु सजिलो थियो।

केही पनि थिएन; अहँ, कुनै ईश्वरै थिएन। थाहै नपाई उसका खुट्टाहरूले उसलाई रङ्गशाला काटेर पर, ओरालो फिलेमोनको घरतिर लगेका थिए। यतिखेर ऊ उनीहरूले बस्ने सडकको टुङ्गोमा उभिरहेको थियो। अचानक उसले आफ्ना मालिकको चाहना गर्‍यो, जो जे भए पनि एक असल मालिक थिए। तब उसमा यस्तो विचार छायो कि उसका मालिकले कहिल्यै थाहा पाउनुहुँदैनथियो। अझै पनि ऊ फर्केर जान र त्यो खबर सुनेर त्रासित भएको बहाना गर्न सक्थ्यो। कसैले कहिल्यै थाहा पाउँदैनथियो। आफ्नै दोष्याउने विवेकको पीडाबाहेक सबै कुराहरू पहिलेझैं अघि बढ्न सक्थे। उसले आफ्ना पाइलाहरू लम्काएर घर पुग्यो र ढकढकायो, तर ढोकामा ताल्चा मारिएको थियो र घर खाली थियो।

केही पनि थिएन; अहँ, कुनै मानिस पनि थिएन। उसले कुनै दयालु मानिसलाई भेट्नैपर्छ – कुनै व्यक्ति, जसलाई उसले छुन, देख्न र जसको स्वर सुन्न सक्थ्यो। उसले आमाको तिर्सना गर्‍यो, तर उसकी आमा टाढा, एकदम टाढामा ती खोचहरूको फेदीमा थिइन्, जहाँ बगालहरू चर्दथे। त्यो त अर्कै संसारझैं लाग्दथ्यो। तब उसले धागो कालेकी पत्नीलाई, तिनको मीठो मुस्कान र तिनका कोमल हातहरू सम्झ्यो। ऊ त्यहाँ गएर उसका मालिकको केही खबर छ कि सोध्नेथियो।

बन्दरगाह पुर्‍याउने मार्गहुँदो र त्यसपछि मूल-बोटो छोडेर ऊ एउटा गल्लीमा परसम्म पूरै बाटो दौडियो। धागो काले कटेरोबाट एउटा धिपधिप बत्तीको उज्यालो टलपलाइरहेको थियो। त्यसको ताला पनि बन्द थियो।

अनि शुरुमा त उसको काँतरिएको ढकढकाइमा कसैले प्रतिउत्तर दिएन; तर उसले घरभित्र कोही यताउता चलेको चाल पायो। उसले फेरि ढकढकायो, र केही क्षणपछि एक त्रासित आवाज बोल्यो: 'त्यहाँ को हँ?'

'म ओनेसिमस, त्यही दास हँ, जसले अघिल्लो रात तपाईंसँगै खाना खायो नि। हे मैयाँ-साहेब प्रिस्किल्ला, मलाई भित्र आउन दिनुहोस्!'

होशियारीसाथ ढोका खोलियो। ऊ सुत्त भित्र छिस्चो, अनि प्रिस्किल्लाले तुरुन्तै ढोका ढ्याम्म बन्द गरिन्। तिनी साह्रै पहेंली भएकी थिइन्, र रोइरहेकी जस्तै देखिन्थिन्। तर जब तिनले फुस्रो, डरले फिक्का भएको केटाको अनुहार र उसका आँखाहरूमा त्रास देखिन्, तब तिनले आफ्ना दुःखाहरू भुलिन्।

'किन बाबु? के भयो?' तिनले सोधिन्। 'तिमी पनि हूलदङ्गामा फसेका थियौ र?' उसले चुपचापसित तिनलाई एकोहोरो हेरिरह्यो। उसको हृदय छिया-छिया भइरहेको थियो। उसले यस विषयमा सबै कुरा तिनलाई बताइदिने र तिनीकहाँ छाँद हालेर आफ्नो हृदयदेखि घ्वाँ-घ्वाँ रुने उत्कट चाहना राख्यो, तर उसले त्यसो गर्नुहुँदैनथियो, अहँ, उसले कहिल्यै कसैलाई भन्नुहुँदैनथियो। अचानक उसले महसुस गर्‍यो - जीवनभरि नै उसले यो कुरा गुप्त, आफू र अरू सबै मानिसको बीचमा एक महान् प्रतिरोधको रूपमा आफूसँग लुकाइराखेर बोक्नुपर्नेथियो; यसकारण उसले त्यत्तिकै जवाफ दियो: 'हजुर, म हूलदङ्गामा थिएँ। म मेरा मालिकलाई खोजिरहेको; के तपाईंले उहाँलाई देख्नुभएको छ?'

प्रिस्किल्लाले इन्कार गर्न आफ्नो टाउको हल्लाइन् र ओनेसिमसलाई भित्री कोठामा तानिन्, जहाँ खानेकुरा पोका पाउँ तिनी व्यस्त थिइन्। कुरा गर्ने कुनै मानिस पाएकोमा तिनी खुशी थिइन्। तिनी देखिन्थिन्, ओनेसिमसलाई आराम गर्नु खाँचो थियो। तिनले उसलाई एउटा पलडमा बसालिन् र हर क्षण कुरा गर्दै उसको निम्ति रोटी र दाखमद्य ल्याइदिइन्।

'मैले त तिम्रा मालिकलाई देखेको छैनँ। मलाई लाग्छ, उहाँ पनि अन्य चेलाहरूसँग माथि टुरान्नसको पाठशालामा हुनुहुन्छ होला। मलाई आशा छ, ढिलो हुनुभन्दा अघि नै आफ्नो बातचित बन्द गर्न उनीहरूको होस खुल्छ। पावल गएर सबैजनासँग बिदा लिँदै हुनुहुन्छ। म यस्तो कुरा मूर्खता ठान्छु, तर उहाँलाई रोक्न सकिँदैन। रङ्गशालामा गएर आफैलाई

ठ्याक्क तिनीहरूको हातमा राखिदिनुदेखि हामीले उहाँलाई, ख्रीष्टमा हाम्रा बुवालाई मुस्किलले रोक्न सक्यौं - हामीले गर्न सक्ने यति नै हो। गायस र अरिस्टार्खसचाहिँ पक्रा परेर बल्लै आफ्ना ज्यान जोगाईकन फुत्केछन्। उनीहरू शिरदेखि पाउसम्म चोटैचोटले ढाकिएका छन्, तर उनीहरू ता साँढेहरूजस्तै बलिया छन्, र यी चोटहरूले उनीहरूलाई दक्खल पाउँदैनन्। तर उनीहरू पावलसँगै शहर छोडेर जानुपर्छ; अनि झिसमिसे हुनुअघि नै उनीहरू निस्केर समुद्रको किनारहुँदो म्यासिडोनियातर्फ जाने बाटोमा निक्कै परसम्म पुगेका हुनुपर्छ। उज्यालो भइसकेपछि त उनीहरू मन्दिर पार गर्न सक्दैनन्। उनीहरूले अघि भनेका थिए: मध्यरातपछि उनीहरू यात्राको निम्ति खानेकुरा बटुल्न यहाँ भित्र पस्छन्। तिमी चाहन्छौ भने यहीं बस, बाबु, अनि आराम गर! तिमीलाई आराम गर्नु खाँचो छ जस्ता देखिन्छौ तिमी।’

यो आज्ञा मात्र ऊ कृतज्ञ थियो। उसका मालिक साँच्चै माथि पाठशालामा थिए भने ता उनलाई पछ्याउने कुनै फाइदा थिएन; र उनी पाठशालामा रहेनछन् भने उनलाई अन्त कता-कता खोज्ने हो, ओनेसिमसलाई कुनै सोचविचार थिएन। यसबाहेक त्यहाँबाट अघि बढ्दै जान नसक्ने गरी आफैँ साह्रै थकित भएको उसले महसुस गर्‍यो। दाखमद्य कडा र गुलियो थियो, अनि धन्य हो, निद्राले उसलाई छोप्यो। एक छिनको निम्ति उसले भुसुक्क बिर्सन पायो। उसले आफ्ना आँखाहरू बन्द गर्‍यो; तिनले उसलाई कम्बलले ढाकिदिइन्। प्रभुले उसलाई ज्ञानको प्रकाश दिनुभएको होस् भनेर तिनले प्रार्थना गरिन् र आफ्नो पकाउने धन्दातिर फर्किन्।

केही घण्टापछि ऊ अचानक बिउँझ्यो। बाहिर अझ अँध्यारो थियो। पहिलो भाले बासिरहेको थियो, र कोठा कानेखुशी गरिरहेका मानिसहरूले भरिएको थियो, जो हतारमा थिए। तर उसका मालिक उनीहरू-माझ थिएनन्।

भाग्नको निम्ति उनीहरूले हतारमा छिटो-छिटो अन्तिम तयारी गर्दै-गर्दा बत्तीको उज्यालोमा ओनेसिमसले आफ्नो कम्बलबाट चियाउँदै उनीहरूका बेचैनले भरिएका चेहराहरू नियालो। गायस उपस्थित थिए,

उनको टाउकोमा पट्टि नै पट्टि बाँधिएको थियो, र अरिस्टार्खसको अनुहार दोबारा ठूलो थियो; तर उनीहरू बलिया देखिन्थे। उनीहरू बाटो लाग्न अधीर थिए। हातमा लौराहरू लिएर र अनुहार खस्ता टोपीहरूमनि लुकाएर उनीहरू सबैजना एकसाथ पावलसित निस्केर मन्दिरको खतरनाक क्षेत्रबाट भएर समुद्रको किनार जाने बाटोमा लाग्नु थियो।

‘कलस्सेवासी फिलेमोन तपाईंहरूसँग छैनन्?’ प्रिस्किल्लाले सोधिन्। ‘उनको दास उनलाई खोज्दै आएको छ। ऊ उता, सुतिरहेको छ।’

‘उनी आएनन्,’ पावल बोले; उनको स्वर साह्रै दुःखित थियो। ‘मैले उनीबाट बिदा लिन कति तिर्सना गरेको थिएँ; किनकि विश्वासमा उनी मेरा प्रिय छोरा हुन्। केही भएको मलाई शङ्का लागेको छ। यस रात उनलाई हामीकहाँ आउनुदेखि बाधा दिने केही कुरा आइपरेको हुनुपर्छ।’

उपस्थित भएकाहरूमध्ये पावल मात्र नहतारिएका ढुक्क देखिन्थे। फड्को मारेर उनी त्यहाँ पुगे, जहाँ ओनेसिमस पल्टिएको थियो, र ऊतिर हेर्दै उभिए; उनको खतैखतले भरिएको अनुहार साह्रै दयालु थियो।

‘फिलेमोनलाई भनिदेऊ, मैले उनलाई खोजेँ, र उनको खूबै आश गरेँ,’ पावलले भने; ‘उनलाई भनिदेऊ, म उनलाई परमेश्वरको हातमा र हाम्रा प्रभु येशू ख्रीष्टको अनुग्रहमा सुम्पन्छु। उनलाई भनिदेऊ, परमेश्वरको आत्माद्वारा उनले सामर्थ्यले भित्री मानिसमा बल पाऊन् भनी म निरन्तर प्रार्थना गर्दछु। उनलाई ख्रीष्टको सुसमाचार आफ्नो बेसीमा बोकेर लाने आदेश छ, जहाँ मेरा पाउहरू कहिल्यै टेकेका छैनन्। अनि तिमी, मेरा छोरा ...’

समय र ठाउँको कुनै ख्याल नराखी उनी आत्मामा टाढो पुगिरहेका थिए र आफ्ना सम्पूर्ण विचारहरू विश्वासमा नयाँ जन्म पाएका उनको बालकमा एकात्रित पारे, जो आएका थिएनन्। परिर्हरहेका साथीहरू कालोनीलो हुँदै छतपताए; किनभने अँध्यारो कम्ती हुँदै गइरहेको थियो, र विशेष गरी गायस र अरिस्टार्खसलाई नै सजिलोसँग चिनिन्थ्यो। प्रिस्किल्लाले पावलको पाखुरामा आफ्नो हात राखिन्।

‘ख्रीष्टमा हाम्रा बुवा,’ तिनले साहससाथ भनिन्; ‘शहरभरि नै भालेहरू बासिरहेका छन्।’

तुरुनै पावल उनीहरूकहाँ फर्के र यी साहसी, विश्वासयोग्य स्त्रीतर्फ मुसुकक हाँसे; तिनी बितेका दुई वर्षको अन्तरालमा दुःख र सुखमा उनको साथ दिइरहेकी थिइन्। पावलले आफूलाई सताउनेहरूसँग संघर्ष गर्दा, आफ्ना नयाँ विश्वासीहरूका निमित्त वेदनापूर्ण क्षणहरू बिताउँदा र सुसमाचार प्रचारकहरूलाई तालिम दिनको निमित्त दिनरात परिश्रम गर्दा तिनले उनको सेवा गर्दथिइन्, उनलाई खुवाउँदथिइन् र उनको वास्ता गर्दथिइन्। ती प्रचारकहरूले पश्चिमी टर्कीभरि नै सुसमाचार फैलाउनु थियो। तिनले यस रातभरि पकाइतुल्याइ गरेकी थिइन् र अहिले उनीहरूलाई तीन दिन जतिका खानेकुराहरू लदाइन्। पावल सानो लेवीलाई आशिष दिन ऊ जहाँ सुतेको थियो, त्यता फर्के, तर प्रिस्किल्ला मैयाँ-साहेबद्वारा उनी ढोकाबाट बाहिर घचेटिएका थिए। अघि नै मिरमिरे उज्यालो बिस्तारै सडकहुँदो बढिरहेको थियो; अलिकति पनि ढिलो गर्नुहुँदैनथियो। अन्त्यमा उनी तिनलाई आशिष दिन फर्के, तर तिनले अझै अबेला होला भन्ने डरले घरभित्र गएर ढोका बन्द गरेकी थिइन्। तानमा बस्दै आफ्ना हत्केलाहरूमा मुख लुकाएर प्रिस्किल्ला धुरु-धुरु रोइन्। तिनी र तिनको पति पावललाई आनन्दसाथ सहायता गर्न तयार भए पनि उनले त्यस ठाउँमा आफ्नो जिविका चलाउन परिश्रम गर्दथिए।

‘हे पिता परमेश्वर,’ तिनले प्रार्थना गरिन्; ‘उनीहरूलाई आफ्नो यात्रामा बिनाजोखिम लैजानुहोस्; यस शहरमा भएको तपाईंको मण्डलीको रखवाली गर्नुहोस्! अनि मेरा प्रिय पति अक्विलालाई सुरक्षासाथ घरमा ल्याउनुहोस्!’

ओनेसिमसले तिनलाई केही समयसम्म हेरिरह्यो; त्यसपछि ऊ तिनी भएको ठाउँमा गयो। ‘मैले गएर मेरा मालिकलाई नखोजी हुँदैन,’ उसले भन्यो; ‘अब उज्यालो भइरहेछ, र मेरो विचारमा, उहाँ घर आउनुभएको होला।’

तिनले आफ्ना आँसुहरू पुछिन् र उसलाई आफ्ना मालिकको निमित्त प्रेरित पावलको बिदाइको वचन नभुल्नु नि भन्दै सडकमा निस्कन दिइन्। दोबाटोमा पुगेर उसले पुलुकक समुद्रतर्फ हेर्यो, तर आज सूर्योदयमा कुनै मनोरमता थिएन। एउटा फुस्रो हुस्सुको ढकनीभित्र बिहानी बिस्तारै बढिरहेको थियो। एक्कासि उसले कसरी त्यस ठिहिर्याउने, चिसो

झिसमिसेमा उसका मालिकले आफ्नो ओढ्ने उसलाई छपक्क ओढाइदिएर उसलाई आफ्नो छेउमा तानेका थिए, सो सम्झ्यो। बन्दरगाह-मार्ग भएर ऊ उकालो दौडियो। उसले उनको आश गर्दैथिए साथै उनको हप्की खाने हो कि भन्ने डरले भयभीत हुँदैथियो। उसले घरका झ्यालहरूबाट निस्किरहने रुवाबासी र विलापको आवाज सुन्नुपर्छ भन्ने बाटो हेर्दैथियो। तर ढोका अझ बन्द थियो, र घर रिक्तो थियो।

फिलेमोन कहाँ थिए? के उनी पनि मरेका थिए? अनि हेर्नेस कहाँ थियो? के उनीहरू सबैजना नै मरे? एकाएक अत्तालिँदै यति जोडले छिमेकीको ढोकामा ऊ बजारियो, कि सम्पूर्ण परिवार नै आफ्ना आँखाहरूबाट निद्रा माड्दै र ट्वाँ-ट्वाँटी पर्दै दौडेर ढोकामा आए।

‘मेरा मालिक,’ उसप्रतिको उनीहरूको मनसाय के थियो, उसलाई भन्ने मौका पाउनु अघि नै ओनेसिमस करायो; ‘उहाँ कहाँ हुनुहुन्छ? के तपाईंहरूलाई थाहा छ? मैले त उहाँलाई भेट्टाउन सकिनँ।’

‘तिमीले उनलाई भेट्टाउन नसकेपछि हाम्रो ढोका गरुचाम-गुरुम भत्काउन जरुरत किन?’ त्यस घरका मालिक झर्किए; ‘तिम्रो मालिक सन्धै छन्। अनि उनी कहाँ छन्, त्यो पनि मलाई थाहा छ। उनले तिम्रो निम्ति एउटा खबर छोडेका छन्। हूलदङ्गामा परेर उनको छोरा घाइते भएछ र माथि अगोरामा अस्पताल लगिएछ। उनी त्यहीं माथि छोरासँगै छन्। उनले भने: तिमी गएर छोरालाई कुर्नुपर्छ रे।’

ओनेसिमसको राहत यति असाध्य भयो कि ऊ झनै बेहोश भयो। अस्पताल त जीवितहरूको निम्ति हो, मरेकोको निम्ति होइन। के यस्तो हुन सक्थ्यो र? यस विषयमा उसले सोच्नेसम्म साहस गरेन, नत्र ता ऊ फेरि निराश होला। बजार-क्षेत्र भएर ऊ शहरको दक्षिणपट्टि डाँडामाथि दौड्दै गर्दा उसका कलिला खुट्टामा आशाको प्वाँख पलाएझैं लाग्दथ्यो। यसरी दौड्दै टाकुरामाथि-माथि सूर्य उदायो। घामका किरणले उसलाई भेटे र सङ्गमर्मरका स्तम्भहरू, मन्दिरहरू र शहरका भवनहरूमा गुलावी रङ्ग पार्दैथिए।

जीवित, जीवित! त्यो राहत यति ठूलो थियो कि मृत्युभन्दा भयानक पीडा, कमजोरी वा अङ्ग भङ्गको सम्भावना उसले भुल्यो। बिनाकठिनाइ नै उसले अस्पताल भेट्टायो र पालेलाई झण्डै एकातिर धकेलिदियो,

जसले उसको के काम छ भनेर जान्न चाहेको थियो। उसको काम त उसका मालिकसँग थियो, अनि एकैछिनपछि ऊ शान्त सदनभित्र पुगेको थियो। त्यहाँ थुप्रै हूलदङ्गामा कुल्चीमिल्ची पारिएका र घाइते भएकाहरू ओछ्यानहरूमा पल्टिरहेका थिए। एउटी स्त्री एउटा झीनो बच्चाको छेउमा रूँदै बसेकी थिई; एउटा बूढो मानिस एकदम शान्त मस्त निदाएझैं पल्टिरहेको थियो। ओनेसिमसले आफैलाई वशमा राख्यो र बिस्तारै गर्‍यो, अनि जब उसले कुनाको एउटा ओछ्यानमाथि एउटा अलिकति पनि नचल्ने आकृतिको छेउमा बसिरहेका फिलेमोन र हेर्मेसलाई देख्यो, तब उसको आनन्द क्षणभरमै हरायो।

अर्खिपस चलहल नगरी सुतिरहेका थिए। तिनको टाउको रगत लागेका पट्टिहरूले कसिएका र तिनको अनुहार गहिरा नीला नील-डामहरूबाहेक मृतकझैं फिक्का थियो। त्यहाँ बसेर उनीहरू सबैजना मृत्युको निम्ति पर्खिरहेझैं लाग्दथे। तर बाहिर भने घाम उदाएको थियो र अन्धकार बितेर गएको थियो। ओनेसिमस आफ्नो मालिकको पाउमा दण्डवत् गर्‍यो र ठूलो चाहना लिएर उनको अनुहारमा हेर्‍यो। फिलेमोन अगाडि झुके।

‘धागो काले घरमा जाऊ,’ उनले भने; ‘अनि प्रेरित पावललाई आउनुहुन विन्ती गर! उहाँलाई भन, मेरो छोरो सिकिस्त घाइते छ।’

‘तर प्रेरित त गइसक्नुभयो,’ ओनेसिमसले बीचैमा कुरा काट्यो; ‘उहाँ त झिसमिसे अधि नै म्यासिडोनिया जाने बाटोमा गइसक्नुभयो। उहाँ जानुभएको मैले देखेको।’

फिलेमोन जुरुक्क जुरमुराए। ‘गइसक्नुभयो,’ उनले दोहोर्याए; ‘अनि मैले उहाँलाई देख्न पाइँनँ, उहाँबाट बिदा लिन पाइँनँ। ओहो, किन यस्तो हुनुपरेको? उहाँले अर्खिपसलाई निको पार्न सक्नुहुन्थ्यो। तिनीहरू भन्छन्, उहाँले छुनुभएका कपडाहरू र रुमालहरूमा समेत चङ्गाइ गर्ने शक्ति छ, र दुष्ट आत्माहरूलाई समेत निकालिन्छ। मैले त उहाँलाई गुमाएँ। म पत्याउन सकिदँनँ।’

‘तर ख्रीष्ट, जसको विषयमा उहाँले हामीलाई बताउनुभयो, उहाँ अहिले पनि यहीं हुनुहुन्छ।’ उनीहरूका स्वरको आवाजमा अर्खिपसले आफ्ना आँखाहरू खोलेर झीनो, तर स्पष्टसँग बोले; ‘उहाँले हामीलाई

छोड्नुहुन्न। जब म ढलें, तब मैले यो थाहा पाएँ। मैले चिच्याएर उहाँलाई पुकारें, अनि उहाँ मकहाँ आउनुभयो। म यदि मरें भने त्यति बेला मैले देखेझैं म उहाँलाई फेरि देखेछु।’ तिनी मुस्किलले बोले; किनकि तिनको दुःखाइ कम गराउन तिनलाई दाखमद्य र गन्धरस दिइएको थियो। तिनले भीडैभीड मानिसहरूका पाउमनि संघर्ष गर्दै-गर्दा तिनीकहाँ आएर तिनलाई माथि उचाल्ने व्यक्तिको उपस्थितिबाहेक हरेक कुरा नै पर, अति टाढामा भएको तिनलाई लाग्दथ्यो। अरिस्टार्खसका पाखुराहरू र ख्रीष्टका पाखुराहरू – शायद ती दुवै एउटै थिए; किनभने के उहाँ आफ्ना जनहरूभित्र जीवित हुनुहुन्न र? अनि के उनीहरूका समर्पित शरीरका अङ्गहरू लिएर उहाँ काम गरिरहनुहुन्न र? तर अर्खिपसले त्यो कुरा पछिबाट, धेरै समयपछाडि मात्रै बुझे। त्यस दिन तिनलाई यति थाहा थियो: ख्रीष्ट आफैले तिनको रोदन सुन्नुभएको थियो र झुकेर तिनलाई मृत्युको मुखबाट उठाइलानुभएको थियो।

तिनका बुवा अधिलिस्तर निहुरिएर मलिन स्वरमा तिनीसँग बोले। तिनले आफ्ना आँखाहरू बन्द गरेर बेहोश हुन लागेको देखा परे। तर तिनी छटपटिएका थिए र केही समयपछि फेरि बोले।

‘बुवा, ओनेसिमस, मैले तपाईंहरूलाई भन्नैपछि। म बिनाक्षमा-दान मर्न सकिदैनँ। मैले त्यस दिन कलस्सेमा प्लोतसज्यूको सिक्री चोरेको हुँ, र मेरो पापको खातिर मैले ओनेसिमसलाई लाठैलाठाले चुटिन लगाएँ।’

लामो समयसम्म छक्कै-छक परेकाहरूमा ठूलो सन्नाटा छायो। तब फिलेमोन बिस्तारै, तर दृढ भएर बोले: ‘ख्रीष्ट मर्नुभयो र तिम्रा पापको निमित्त कष्ट सहनुभयो; यसैले तिम्रो यो पाप क्षमा भएको छ, मेरो छोरा। उहाँले यो पाप पनि बोक्नुभयो; उहाँले आफ्नो क्रूसको रगतद्वारा मिलाप ल्याउनुभएको छ।’

‘हो,’ अर्खिपसले सुस्त स्वरले भने; ‘मलाई थाहा छ; तर तपाईंहरूले पनि मलाई क्षमा गर्नुभएको म चाहन्छु।’

‘म तिम्रीलाई क्षमा दिन्छु, मेरो छोरा,’ तिनका बुवाले भने। तर ओनेसिमस लाठीहरू सम्झेर चुप लाग्यो।

१०

अखिर्षपसको टाउकोका घाउहरू छिट्टै निका भए; किनभने तिनी जवान थिए र बलिया थिए, तर तिनको खुट्टा भने बटारिएको, कुल्चीमिल्ची पारिएको र नराम्ररी गरी भाँचिएको थियो। शल्यचिकित्सक र हाड मिलाउनेहरूका हातबाट तिनले पीडाहरू खपे। केही हप्ता बितेपछि तिनी आफ्नो ओछ्यानबाट उठ्न सके; तिनी घर लगिए। तब खोच्याङ-खोच्याङ नगरीकन तिनी फेरि कहिल्यै हिँड्न सक्दैनन् भन्ने कुरा सबैलाई स्पष्ट थाहा भयो; किनभने तिनका खुट्टाहरूमा एउटाचाहिँ छोटो भएको र बाङ्गो भएको थियो।

अपिफ्याकहाँ समाचार पुग्दाउन हेर्नेसलाई कलस्से पठाइएको थियो, अनि ओनेसिमसचाहिँ आफ्नो जवान मालिकलाई दिनरात कुरिबस्यो। अखिर्षपस एकै दिनमा परिवर्तन भएनन्। तिनका कष्ट र निःसाहयपन, साथै बह्दो गर्मीले तिनलाई धेरै पल्ट बडो झिजो मात्रै र झनक्क रिसाउने बनाउँथे, रपनि तिनी फरक थिए। ओनेसिमस अरू कुनै उद्देश्यको निम्ति जन्मिएको होइन, तर अखिर्षपसको सम्पत्ति भई तिनैको सेवा गर्ने मात्रै हो भन्ने मनसाय लिनुको सट्टामा ओनेसिमसको आफ्नै आत्मा भएको र आफ्नै बाँच्ने अधिकार भएको तिनले बुझ्न थाले। उसको जवान मालिकको नम्र भाव, कोमलता र आभारीपन देखेर ओनेसिमस छक्क पथर्यो र लज्जित बन्दथ्यो, विशेष गरी जब अखिर्षपसको कष्टले तिनलाई औधी गाह्रो र अधीर बनाउँथ्यो, र तिनले थक्क-थक्क गर्दै पछुतो मान्थे। अखिर्षपससितको यो

सम्बन्ध कसरी कायम राख्ने, सो उसलाई गाह्रो भइरहेको थियो। यसैले ऊ कति आभारी हुन्थ्यो, जब उसले निस्केर पहाडको फेदैफेद भएर दक्षिणी समुद्र-तटसम्म दौड्न र जलजलाइरहेको अगिय समुद्रमा फाल हात्र पाउँथ्यो। समुद्र-बाहिर निक्कै परसम्म पौडिखेल्ला उसले चिसो पानीको र आफ्नै ताजा शक्तिको मजा लिँदै ती पीडादायी विचारहरू बिर्सन सक्थ्यो, जसले उसलाई बारम्बार आक्रमण गर्दथे।

‘तँ मस्त जवान छस् र बलियो छस्,’ अल्छे नीलो पानीले उसलाई भनेझैं लाग्दथ्यो; ‘अनि यो जीवन सुन्दर छ, अनि मृत्यु र न्याय धेरै टाढा छ। तँसँग अहिले र यहाँ जे छ, त्यसैमा मोज गर्; किनभने साँघुरो बाटो जसले अनन्त जीवनतर्फ डोस्छ, त्यो तेरो लागि होइन। अर्खिपसले मूल्य चुकायो, तर यो तँले कहिल्यै चुकाउन नसक्ने मूल्य हो। यसकारण खा, पि अनि गद्गद हो, अनि समुद्र र सूर्यलाई प्रेम गर् र पृथ्वीको सुन्दरताको भक्ति गर्!’

अनि अर्खिपस र फिलेमोनको निम्ति समयहरू दिक्कलाग्दा थिएनन्; किनकि एफेससमा भएको सानो मण्डली उनीहरूको वरपर ओहोर-दोहोर गर्दथ्यो। प्रिस्किल्ला त केटाको विश्वासयोग्य सेविका बनिन्, खाऊँ-खाऊँ लाग्ने खानेकुराहरू पकाउँदै अनि तिनका घाउहरू सफा गर्दै; अनि बिहानदेखि रातिसम्म तिनको ओछ्यानको छेउमा ख्रीष्टियानहरूका स-साना समूहहरू भेला हुन्थे। ग्रीष्मका लामा, रापिला समयहरूमा उनीहरूले तिनलाई ख्रीष्टको जीवनी, यहूदीका पुराना भविष्यवाणीहरू, प्रभु येशूको निम्न स्तरको जन्म, उहाँको खोटरहित जीवन, उहाँको प्रायश्चित गराउने मृत्यु र उहाँको महिमित पुनरुत्थानको बारेमा, साथै पेन्टेकोस्टको दिनमा पवित्र आत्माको आगमन र त्यस सुसमाचारको विषयमा बताए, जसको घोषणा गर्न उनीहरू चुनिइए। अब संगठनहरूमा फिलेमोनको चाख मरिसकेको थियो। जसरी भए पनि उनको बगाल मौलाइरहेको थियो, र जीवनमा उनको उद्देश्य भनेको आफ्नै बेसीमा सुसमाचार लिएर जानु अनि कलस्सेमा, लओडिसियामा र हिरापोलिसमा ख्रीष्टको मण्डली स्थापना गर्ने काममा सहायता गर्नु र शायद अझ एपाफ्राससँगै उत्तरतर्फ सार्डिस, पर्गामसतर्फ र एसियाका अन्य विशाल शहरहरूतर्फ उनका यात्राहरूमा सामेल हुनु थियो।

उनको पहिलो प्रेमको बसन्त-कालले उनको हृदय धपक्क थियो। यदि उनले अरूहरूलाई डोस्छाउने हो भने त उनले सिक्नुपर्ने त्यहाँ थुप्रै कुराहरू थिए। प्रायःजसो राति अबेरसम्म, स्वर्गीय स्थानहरू जहाँ उनीहरू आत्मामा सयल/सैर हुन्थे, त्यसो गर्न आकाश र ताराहरू बाधक नबनेसम्म उनीहरू बातचित गरेर बस्थे।

अन्य क्षेत्रहरू र जिल्लाहरूका आगन्तुकहरू प्रायः पस्दथे; किनभने प्रायःजसो जहाजहरू एफेससमै अडिन्थे, जहाँ तीन विशाल बाटाहरूको सङ्गम पर्दथ्यो, र अर्खिपसको बिछ्यौना-वरपर थुप्रै घटना-क्रमहरू बताइन्थे।

ओनेसिमसलाई जागो राख्न त्यो सुनाइएको कथा त्यति सनसनतीपूर्ण भएन भने ऊ यी गन्थनहरूमा प्रायः मस्त निदाउँथ्यो; किनभने सुसमाचारको फैलावटप्रति उसको कुनै अभिरुची थिएन। यसबाहेक उसको दिमाग उसका भविष्यका असंख्य योजनाहरूले भरिन थालिसकेको थियो। हेर्नेस अझ फर्केको थिएन; किनकि ऊ बारीमा खर काट्ने अहाउपराउमा लागेको थियो, र फिलेमोन आफ्नो पुरानो दास बाहिर अनि आफ्नो छोरा कुँजो भएकोले ओनेसिमसलाई झन्-झन् धेरै जिम्मेवारीहरू सुम्पिरहेका थिए। ऊ स-साना कामको निमित्त सधैं बजार जान्थ्यो, अनि आफ्नो टाउकोमा ख्रीष्टको महिमाको कुहियो लागेका फिलेमोनले खरबुजा वा मासुको दाम कति थियो, त्यसमा ध्यान नदिएर ख्याल गरेनन्। वास्तवमा, उसले चोरेर लुकाइरहेका सिक्काहरू साह्रै थोरै थिए, तर तिनीहरू थुप्रैदैथिए र ऊ अझ जवान थियो। एकदिन उसको दिन आउनेछ। उसले धोरज धनुँपछ, सदैव धोरज धनुँपछ र साह्रै, साह्रै होशियार बस्नुपर्छ।

यतिखेर चरम-गृष्म थियो, जब अर्खिपस आखिरमा आएर कलस्सेमा घर जानको निमित्त तगडा भए, तर गर्मीको कारणले यात्रा निककै कष्टकर थियो। उनीहरूले एउटा छत भएको फराकिलो बयल-गाडा भाडामा लिएर कुँजो केटा एउटा ओछ्यानमा पल्टिए। तिनी पहेंला र दुब्ला देखिन्थे। अनि आफ्नी आमाको साथै कलस्सेको उच्च समथर जग्गाको चिसो हावाको तिर्सना गरिरहेका देखिन्थे; तर उनीहरू सबै आफ्ना एफेससका मित्रहरूलाई छोड्दा दुःखित थिए। धेरैजना उनीहरूसँग-सँगै बाटोमा साथ दिन आए। जब उज्यालो खस्नुभन्दा अघि उनीहरू पर्खालरूपी प्रियोन

पर्वतको भन्ज्याङ्ग काटेर अघि बढे, तब उनीहरू त्यस अझ निदाइरहेको सुन्दर सेतो शहरलाई फेरि एकपल्ट हेर्न फरक्क फर्के; त्यसपछि उनीहरू एउटा बलौटे बेंसीभित्र झरे, जहाँ हप्प हावा सल्ला र धुपीहरूको सुगन्धले भरिएको थियो। यात्रा हुँदा बाटो नदीका उर्वर फाँटहरू भएर उकालो जाँदैथियो, जहाँ उज्यालो खस्न लागेको थियो। उनीहरू अघि बढ्दै गए, अनि बिदा हुन गाह्रो मान्दैथिए। अक्विला, गोरुहरूमाथि बसीकन रमाइरहेको सानो लेवी, साथै ओनेसिफोरस, एपयुनेटस र अरू सबजना थिए; प्रभुमा तिनीहरू दाजुभाइ भएका थिए; अनि उनीहरूले आफूभित्र हुनुभएको आत्माको त्यस गहिरो, नयाँ प्रेमले तिनीहरूलाई प्रेम गर्न थालेका थिए।

त्यसपछि पहाडहरूमाथि घाम देखा पर्यो, जसले सूर्यमुखी र पोस्तदानाहरूको शिरहरू ठाडो बनाउँदै र कलिला, हरिया बालीनालीलाई चुम्दैथियो। ती पहाड अघिल्लि बेंसीमा पर्खाल बनेजस्तै बसेका थिए। एक झुप्पा पीपलका रूखमनि उनीहरू अडिँए जसले उनीहरूलाई बाटोदेखि अलग गरेर छेक्दथे, अनि उनीहरूले पावलले उनीहरूलाई सिकाएको भजनमा आनन्द र डरका आँसुहरू मिसाएर गाए, जो उनीहरूका अनुहारबाट तल बगिरहेका थिए। भजनका शब्दहरू यस प्रकारका थिए:

हामी उहाँसँगै मर्छौं भने
हामी पनि उहाँसँगै जिउनेछौं;
हामीले दुःख भोग्यौं भने
हामी पनि उहाँसँगै राज्य गर्नेछौं।
हामीले उहाँलाई इन्कार गर्छौं भने
उहाँले पनि हामीलाई इन्कार गर्नुहुनेछ।

मृत्यु र दुःख, अँ, बसने आँटको घनघोर बादलझैं ती कुरा उनीहरूको चारैतिर थिए, तर फिलेमोनले आफ्नो ताजा, अथक साहसको आवेगमा केही पनि डर महसुस गरेनन्। उनी आफ्नो पत्नीकहाँ र आफ्नो महान् कार्यमा अर्थात् त्यो बेंसी ख्रीष्टको निमित्त जित्न घर जाँदैथिए। प्रार्थनाहरू र आशीर्वादको साथ उनीहरू छुट्टिए र आनन्दित हुँदै आ-आफ्नो बाटो लागे।

तर यो एक कठीन यात्रा थियो। दिनमा छादन-मन्त्रिको हावा सासै फेर्न नसकिने हप्प थियो र अर्खिपस झिंगाहरू, गरम र गाडाको जोलिटडले पीडित भए; तिनको जीवनमा अघि कहिल्यै नभएको झडझ झर्किने र टालु पारा देखाउने भए; र ओनेसिसमलाई कुरेर बस्ने करमा पस्यो; नाराज भएर उसले कालो अनुहार लगाउँदै त्यो काम गस्यो; साँचो भन्नु हो भने अर्खिपसप्रति उसको व्यवहार साह्रै क्रूर थियो।

अनि यसो भए पनि ओनेसिसमस बेखुशी थिएन। अर्खिपस यति रूखो र अन्यायी हुन्थे भने त तिनले दुःख भोगेकोबाट उसलाई थोरै सान्त्वना मिल्थ्यो; अनि ऊ घर गइरहेको थियो; त्यसमा ऊ आनन्दित थियो। आखिरमा आएर शहरका हल्लैहल्लाले भरिएका सडकहरूदेखि र बन्दरगाहको घ्याइँ-घ्याइँ आवाजमा ऊ पूरा थाकेको थियो, अनि उसले पहाडहरूको मौनताको तिसना गस्यो, साथै तलाउहरू, खोलाहरू अनि ढडेनी खोचहरूका चट्टानहरूको तिसना गस्यो। फनफनी नाचिरहेका पोस्तादानाका बोटहरू, हरिया बालीहरू, सुइँय्य सुस्ताइरहेका र हावामा नुहिरहेका सयौँ-सयौँ गौरवशाली फूलहरू बाटैभरि महिमित मिरमिरेहरू अनि सूर्यास्तहरू साथै पहाडका चुचुराहरूमाथिका ताराहरूको बीचका लामा दूरी तिनीहरूका सुन्दरतामा ऊ बन्दी भयो। उसलाई यात्रा मन पथ्यो। संसार निक्कै फराकिलो थियो, अनि मानिसहरू त रोमी साम्राज्यभन्दा उताको भूभागहरूको समेत गफ गरे। जब ऊ स्वतन्त्र हुन्थ्यो, तब ऊ उपल्ला आखिरी सिमानाहरू र तीभन्दा पनि परसम्म यात्रा गर्नेथियो।

चौथो दिनमा अबेर उनीहरू आफ्नै चिरपरिचित बेंसीमा पुगे। हावा चिसो हुन थालिसकेको थियो, अनि अँध्यारो हुनुभन्दा अघि घर आइपुग्ने आशा उनीहरूले गरे। जेठ-आसारका यी लामा रातहरू यात्रा गर्नलाई उत्तम समयहरू थिए; अनि अर्खिपसचाहिँ भर्खरै निद्राबाट बिउँझेका थिए र पूर्व सन्ध्याको सुनौला किरणले रुझेको प्राकृतिक दृश्य हेर्दै चुपचाप पल्टिरहेका थिए। तिनका बुवा अघि-अघि हिँडिसकेका थिए, अनि ओनेसिसम आफ्नो च्यापु थ्याच्च हातहरूमाथि राख्दै घोप्टो पेरेर पल्टियो। उनीहरू लओडिसियाका पर्खालहरू-मन्त्रिबाट भएर जान आँटका थिए, र ऊ तीमाथि ट्वाल्ल परेर सपना देख्दै हेरिरहेको थियो। कुन घरमा तिनी बस्थिन्, र अहिले तिनी के गरिरहेकी होलिन्?

के तिनी ठूली भएकी अनि बदलिएकी होलिन् कि तिनी अझै उस्तै, सरल, दयालु, रसिली सानी मैयाँ होलिन् ? एफेससमा हुँदा उसले प्रायः तिनलाई कल्पना गर्थ्यो । वास्तवमा तिनी सधैंभरि नै उसको दिमागको एक छेउमा रहेकी थिइन्, तर अहिले अचानक तिनी उसको निम्ति कति महत्त्वपूर्ण रहेछिन् र उसलाई कस्तो मानिस बनाएकी रहेछिन्, सो उसले महसुस गर्न थाल्यो । तिनका इमानदारीता र शुद्धताको कारणले नै हो, उसले तत्कालै थाहा पाएको थियो कि आर्टेमिसको मन्दिरमा भइरहेको पूजा दुष्ट र घृणित थियो । तिनको कलिलो, गौरवमा ठडिएको पातलो शरीरले गर्दा हो, उसले समुद्रमा पौडी खेल्दा जीवन र जवानी मनोरम हुन् भन्ने कुरा थाहा गर्दैथियो; तिनको स्वाभाविक सुन्दरताले सारा सुन्दरताको निम्ति उसका आँखा खोलिदिएको थियो, अनि बाटोको किनारामा फुलिरहेका फूलहरू र आकाशमा देखिने रङ्गहरू उसको निम्ति आनन्द र आराधनाको कारण तुल्याएको थियो । एउटा नयाँ स्पष्ट तृष्णाले आज ऊ तिनको निम्ति तिरिँसत भयो, र अचानक सकेसम्म छिटो तिनलाई भेट्ने एउटा प्रबल इच्छा उसभित्र जन्मियो ।

‘मलाई माफ गर, ओनेसिमस, मलाई माफ गर,’ अर्खिपसको नम्र र विनित स्वरले उसका भावनाहरू छताछुल्ल पारिँदियो । उसले अर्खिपस र तिनका समस्याहरूको बारेमा अहिले सोच्ने इच्छा नै गरेन, तर के गर्ने, उसलाई अर्खिपसको कुरा सुन्नु उचित लाग्यो; यसकारण पछिल्लर फर्केर ‘सबै कुरा ठिककै छन् नि’ भनेर उसले तिनलाई आश्वस्त गराए ।

‘तर सब कुरा ठिककै छैन,’ अर्खिपस बोले । आफ्नै कुव्यवहारबाट निराश भएका अर्खिपस सहासी हुन खोज्दा-खोज्दै हैरान भएका र यात्राले गर्दा लखतरान भएका थिए । ‘ओहो, ओनेसिमस, तिमी पनि ख्रीष्टियान भएको म चाहन्छु; तब तिमीले मेरो कुरा बुझ्नेथियो र जब म निर्दयी र कठोर हुन्छु, त्यस बेला मलाई घृणा गर्नुको सट्टामा तिमीले प्रार्थना गर्नेथियो । ख्रीष्टले हामीलाई धीरजसँग दुःख भोग्न सिकाउनुभएको छ, तर म त जहिले पनि चुक्छु ।’

ओनेसिमसले कोल्टो फेर्यो र तिनलाई वाल्ल परेर हेर्यो । यी नयाँ अर्खिपसलाई उसले बुझ्ने मेसो नै पाउन सकेन । ‘म तपाईंलाई घृणा गर्दिनँ,’ उसले जर्जो पाराले भन्यो; ‘म तपाईंको निम्ति दुःखित छु । शायद हामी

दुवैले कुनै-कुनै बेलामा एउटै कुरा महसुस गर्दछौं । तपाईं आफ्नो चोटको भारले ग्रसित हुनुहुन्छ, अनि मचाहिँ मेरो दासताको भारले ग्रसित हुन्छु । तर हुन सक्छ, कुनै दिन तपाईंका ख्रीष्टले अथवा तपाईंका पावलले तपाईंलाई निको पार्नुहुनेछ । तिनीहरू भन्छन्: उहाँले थुप्रै आश्चर्यकर्महरू गर्नुहुन्थ्यो रे । अनि हुन सक्छ, कुनै दिन, म मेरो स्वतन्त्रता किन्नेछु; यसकारण हामी दुवैको निम्ति आशा छ ।’

‘उसो हो भने के तिमी दास भएकोमा आफैलाई साह्रै तुच्छ ठान्छौ ?’ अखिपसले नरम स्वरमा सोधे । तिनले यो कुरा अघि कहिल्यै विचार गरेका थिएनन् । ‘मलाई लाग्छ, तिमी एउटा ख्रीष्टियान भएको भए, यस कुराले ठूलो फरक पार्नेथिएन । अक्विलाले भन्ने गर्थे: ख्रीष्टमा न कमारा न स्वतन्त्र रहन्छ । उहाँले हामीलाई सहनशीलतासहित ख्रीष्टको जुवा बोक्न र हाम्रो हिस्सामा सन्तुष्ट रहन सिकाउनुभयो, जस्तो पावल इयालखानामा, कोर्दाहरू खाँदा, भोक र तिर्खा लाग्दा साथै खतराहरूमा पर्दा सन्तुष्ट रहन्छन् । तर ओहो, ओनेसिमस, परमेश्वरले मलाई क्षमा दिनुभएको होस्, र ख्रीष्टले ममाथि कृपा गर्नुभएको होस्, म मेरो हिस्सासँग सन्तुष्ट छैन ।’

‘म पनि त कहाँ छु र,’ ओनेसिमसले भन्यो । सहनशीलतामा उहाँको जुवा बोक्ने अथवा आफ्नो हिस्सामा सन्तुष्ट रहने उसको कुनै मनसाय थिएन । कम्मरपेटोमा जहाँ उसले आफ्ना सिक्काहरू सञ्चय गरेको थियो, त्यसमा भएको सानो पोका सुमसुम्याएर आफैँ मुसुक्क हाँस्यो । एकदिन ऊ आफ्नो भाग्य बदल्नेथियो ।